

Jaarverslag 2019



Montessorischool De Kraal

Zoekweg 1a

4691 HT THOLEN

Brinnummer: 00FQ

Werkgeversnummer: 30124

Inhoud

Bestuursverslag.....	5
1. Inleiding	5
1.1 Waar zijn we trots op?.....	5
1.2 Wat kan beter?.....	5
1.3 Coronacrisis (Covid-19)	5
2. Verplichte thema's vanuit wet- en regelgeving.....	6
2.1 Sectorspecifiek.....	6
2.1.1 Verantwoording besteding extra middelen werkdrukverlaging PO	6
2.1.2 Verantwoording besteding middelen prestatiebox.....	6
2.2 Maatschappelijke thema's po en vo	6
2.2.1 Strategisch personeelsbeleid.....	6
2.2.2 Passend onderwijs	7
2.2.3 Allocatie van middelen naar schoolniveau.....	7
2.2.4 Werkdruk	7
2.2.5 Onderwijsachterstanden	7
3. Visie en besturing	8
3.1 Missie en visie.....	8
3.2 Besturing.....	8
3.2.1 Juridische structuur	8
3.2.2 Interne organisatiestructuur.....	8
3.2.3 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid.....	8
3.2.4 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact (overheidsprioriteiten).....	9
3.2.5 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het ondernemen.....	9
3.2.6 Ontwikkelingen bij of in relatie tot verbonden partijen, waaronder samenwerkingsverbanden.....	9
3.2.7 Namen van bestuurders, directieleden en toezichhouders en hun (neven)functies.....	10
3.3 Naleving branchecode	11
3.4 Omgeving.....	11
3.4.1 Afhandeling van klachten	11
3.4.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. internationalisering.....	11
3.4.3 Instroomprognoses en regionale krimp	11
4. Risicomanagement.....	13
4.1 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden.....	13
4.2 Risicoprofiel	13
4.3 De (mogelijke) gevolgen van COVID-19.....	14
4.3.1 Standpunt bestuur	14
4.3.2 Onderbouwing en risico-indicatie.....	14

4.3.3 Liquiditeitsprognose 2020-2021	15
5. Bedrijfsvoering	16
5.1 Bedrijfsvoering	16
5.1.1 Zaken in het afgelopen jaar met behoorlijke personele betekenis	16
5.1.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. personeel	16
5.1.3 Beleid ten aanzien van beheersing uitgaven inzake uitkeringen na ontslag	17
5.1.4 Opgave vergoedingen aan en declaraties van alle (individuele) leden van het college van bestuur	17
5.1.5 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar betreffende de huisvesting	17
5.1.6 Toelichting op het investeringsbeleid, de investeringen in het boekjaar en de verwachte toekomstige investeringen	17
5.1.7 Aanvullende toelichting op ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. financiën	18
5.1.8 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. de interne en externe kwaliteitszorg	19
5.2 Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken	22
5.2.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar	22
5.2.2 Onderwijsprestaties	23
5.2.3 Onderwijskundige en onderwijsprogrammatische zaken	23
5.2.4 Informatie over de toegankelijkheid en het toelatingsbeleid	23
5.3 Duurzaamheid	23
5.3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. duurzaamheid	23
6. Toekomstige ontwikkelingen	24
6.1 Ontwikkelingen per beleidsterrein	24
6.1.1 Onderwijs	24
6.1.2 Kwaliteitszorg	24
6.1.3 Personeel	24
6.1.4 Huisvesting	25
6.2 Continuïteitsparagraaf	25
6.2.1 Effect van COVID-19	25
7. Financieel beleid	27
8. Kengetallen	32
9. Continuïteitsparagraaf	36
10. Verslag Raad van Toezicht	40
Jaarrekening	47
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	48
Balans per 31 december 2019	53
Staat van baten en lasten 2019	54
Kasstroomoverzicht 2019	55
Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	56

Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.....	59
Bestemming van het resultaat.....	62
Gebeurtenissen na balansdatum	63
Verbonden partijen.....	64
Verantwoording subsidies.....	65
WNT-verantwoording 2019.....	66
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	72
Gegevens over de rechtspersoon.....	73
Ondertekening door bestuurders en toezichthoudend orgaan	74
Overige gegevens.....	75
Statutaire bepaling van het resultaat.....	76
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	77

Bestuursverslag

1. Inleiding

Montessorischool De Kraal is de enige school van de Montessori-Vereniging Tholen, gevestigd Zoekweg 1a in Tholen. De school richt zich op kinderen tussen 4 en 12 jaar in Tholen-Stad, Oud-Vossemeer, Poortvliet, Scherpenisse, Halsteren en Lepelstraat.

1.1 Waar zijn we trots op?

Het jaar 2019 kenmerkte zich door een verdere ontwikkeling van de ingezette weg naar boven. Onze onderwijskundige aanpak werpt vruchten af in leerresultaten en in sociale veiligheid. We zijn niet gekrompen in leerlingenaantal en ontwikkelen ons daarmee atypisch in de regio. Zowel in het bestuur als in het onderwijsteam is de teamvorming steeds verder ontwikkeld en hebben we weten te bereiken dat we eenduidige beelden hebben over missie, visie en doelstellingen. Ons montessorikarakter is merkbaar versterkt door het invoeren van onze Kosmische Middag. Het aanbieden van yoga, een wens van veel ouders, verrijkt ons bewegingsprogramma sinds september. Als bestuur en als team hebben we diverse zelfevaluaties uitgevoerd volgens de meest actuele standaarden die ons hebben geholpen bij het inrichten van een volledig vernieuwd Schoolplan, dat we in 2020 lanceren. Onze kwaliteitszorgaanpak heeft meer structuur gekregen. Onze ouderbijdragen werden, als gevolg van een complete herziening van ons participatiesysteem, opnieuw vastgesteld in onze ALV en zijn nu klip en klaar vrijwillig. Het takenpakket van leerkrachten is verder verduidelijkt en draagt bij aan betere beheersing van de werkdruk. Onze ICT is geheel vernieuwd en heeft onze werkdruk verlicht en een nieuwe dynamiek in het onderwijs gebracht.

1.2 Wat kan beter?

Onze uitgaven waren in 2019 niet in balans met onze inkomsten. Dit is goeddeels een gevolg van een weloverwogen goedkeuring van een negatieve begroting, al waren er diverse tegenvallers te verwerken. De belangrijkste daarvan was het achterblijven van de instroom op een aanvankelijk positieve verwachting: plotselinge verhuizingen maakten die groei in één maand tijd geheel ongedaan. Nu uit demografische analyse is gebleken dat substantiële groei ook niet te verwachten is, zullen we in 2020 (relatief) fors schakelen in onze manier van besteden. Onze onderwijskundige aanpak in de bovenbouw behoeft verbetering, met name op het pedagogische vlak. Het werven van een leerkracht met VO-achtergrond leek hierin een belangrijke stap richting die vernieuwing, maar haar langdurige ziekte en daaruit volgende vervangingsproblematiek leidt tot vertraging. Beide omstandigheden hebben ons doen besluiten de ambitie van het verwerven van de 'Waardering Goed' op te schorten tot in 2020 een vernieuwde inrichting van ons onderwijs zal staan. Een verder voortdurend streven is het beheersbaar en hanteerbaar krijgen van de hoeveelheid werk. Zowel voor ons kleine team als ons kleine bestuur willen we in 2020 nog diverse efficiëncyslagen maken.

1.3 Coronacrisis (Covid-19)

In het voorjaar van 2020 werd de wereld overrompeld door een nieuw en gevaarlijk coronavirus, Covid-19. Dit leidde tot dusdanig ingrijpende maatregelen en onzekerheid voor de maatschappelijke en economische gevolgen dat, voor zover mogelijk, een bestuurlijke visie hierop in de Jaarverslaggeving noodzakelijk werd geacht. Deze is te elfder ure aan dit verslag toegevoegd in de vorm van een overzicht van maatregelen, een overzicht van voorziene risico's en een liquiditeitsinschatting. Voor een verdere toelichting zie paragraaf 4.3.

2. Verplichte thema's vanuit wet- en regelgeving

Voor de invulling van dit jaarverslag werd inspiratie opgehaald uit:

- Format Bestuursverslag van de PO-Raad
- Het bestuursverslag bij onderwijsinstellingen, Van Ree Accountants, januari 2020

Grosso modo werd de indeling van dit laatste format overgenomen.

2.1 Sectorspecifiek

2.1.1 Verantwoording besteding extra middelen werkdrukverlaging PO

Budget: 14.965,44 euro.

- | | |
|---|------------|
| • Personeel: Wekelijkse inzet RT-leerkracht gedurende 40 weken: | 7.605 euro |
| • Personeel: Wekelijkse inzet yogaleerkracht gedurende 24 weken: | 4.065 euro |
| • Personeel: Extra inzet administratieve kracht op vrijdagmiddag: | 1.763 euro |
| • Overige: Overeengekomen marge voor tegenvallers tijdens het jaar: | 1.532 euro |

Deze besteding is tot stand gekomen in overleg met het voltallige onderwijsteam en daarna ter goedkeuring aan de MR voorgelegd.

2.1.2 Verantwoording besteding middelen prestatiebox

In boekjaar 2019 is geen gericht beleid op de besteding gevoerd. Pas in februari kon het financieel en onderwijskundig beleid goed en wel door de nieuwe directeur worden ingericht op dit vlak. Niettemin is wel degelijk gestuurd op een (gelegenheids-)aanbod met Prestatiebox-aspecten.

- | | |
|--------------------------------|-------------------|
| • Museumbezoek: | 768 euro |
| • Cultuureducatie: | 540 euro |
| • Professionalisering: | 4.475 euro |
| • Talentontwikkeling: | 210 euro |
| • Aanbod Franse les bovenbouw: | 210 euro |
| • Totaal | 5.993 euro |

2.2 Maatschappelijke thema's po en vo

2.2.1 Strategisch personeelsbeleid

Bij strategisch personeelsbeleid gaat het om beleid dat bij kan dragen aan het bereiken van ambities en doelen die de organisatie zich stelt. Bij onze kleine organisatie geldt dat bij werving en aanstelling in eerste instantie het (behalen van het) montessoridiploma verplicht wordt gesteld, waarmee een belangrijke doelstelling van de onderwijsvisie al is geborgd. Daarna mag de aanwezigheid van een gericht professionaliseringsbeleid worden verondersteld, hoewel ook dit in onze kleine context een heel eigen dynamiek heeft en nog (te) vaak voortkomt uit pragmatische overwegingen. Tot 2019 waren de organisatiedoelen te ruim geformuleerd om richtend te werken. Nu medio 2020 een ingrijpende uitvoeringswijziging van de organisatie wordt voorzien (gekoppeld aan een nieuw strategisch beleidsplan), is ook een meer gericht strategisch personeelsbeleid voorzien voor 2020.

2.2.2 Passend onderwijs

In 2019 heeft samenwerkingsverband Kind op 1 een wijziging in de bekostiging aangekondigd. Deze lijkt nadelig te gaan uitpakken voor De Kraal, dat een relatief grote hoeveelheid arrangementen heeft (7 op 68). Omdat de financiële implicaties hiervan niet volledig duidelijk zijn, is de directeur van Kind op 1 uitgenodigd voor overleg, waarbij kaders, mogelijke overgangsmaatregelen en het gebrek aan regelruimte voor éénpitters aan de orde zullen worden gesteld. Los hiervan ambieert De Kraal in 2020 het ondersteuningsprofiel meer onder de aandacht van de omgeving te gaan brengen, toegespitst op leerlingen die baat hebben bij een rustige werkomgeving of die baat hebben bij een gelijkvloers gebouw.

Naast dat de inzet van de intern begeleider voor een klein deel wordt bekostigd vanuit het samenwerkingsverband worden de gelden die voor arrangementen binnenkomen besteed aan kinderen die onderwijsbehoeften hebben die buiten onze basisondersteuning vallen, maar waarin wij nog wel met een arrangement zouden kunnen voorzien. Doel is om deze kinderen in hun onderwijs- of ondersteuningsbehoeften te kunnen voorzien, zodat ook zij zichzelf bij ons kunnen blijven ontwikkelen.

De intern begeleider is in overleg met het samenwerkingsverband, na goedkeuring van de directeur-bestuurder, gekomen tot aanvraag van gelden voor passende arrangementen bij de betreffende leerlingen. In het jaar 2020 verandert deze werkwijze.

2.2.3 Allocatie van middelen naar schoolniveau

Dit thema is niet van toepassing voor eenpitters.

2.2.4 Werkdruk

De besteding van werkdrukgeden komt altijd tot stand in overleg met het gehele team (inclusief niet-onderwijzend personeel). Het wordt daarna ter goedkeuring voorgelegd aan de voltallige MR inclusief de P-MR. Tot slot stelt het toezichthoudend bestuur op initiatief van de uitvoerend bestuurder de besteding vast. Deze werkwijze is vooral pragmatisch: team, MR en Bestuur zijn zo klein dat het onzinnig is hierin niét met de volledige bezetting te overleggen. In paragraaf 2.2.1 is de besteding van werkdrukverlagende middelen in 2019 inhoudelijk verantwoord op hoofdlijnen.

2.2.5 Onderwijsachterstanden

Niet van toepassing voor De Kraal.

3. Visie en besturing

3.1 Missie en visie

Onze missie: Op De Kraal werken we samen met verzorgers en kinderen aan een optimale (individuele) ontwikkeling van kinderen volgens de visie van Dr. Maria Montessori. We doen dat met respect voor de eigenheid van elk kind. We geven kinderen in een positief open schoolklimaat de sociaal emotionele en cognitieve kennis en vaardigheden mee, die ze nodig hebben om als wereldburger de prestatie maatschappij/kenniscultuur tegemoet te kunnen treden.

Onze visie: De visie van Maria Montessori vormt de basis van ons onderwijs. De 5 pijlers vanuit dit gedachtengoed van Maria Montessori zijn als volgt:

- a. Zelfstandigheid vergroten en sociaal vaardig worden
- b. Een rijk ingerichte voorbereide leeromgeving aanbieden
- c. Effectieve instructies in kleine niveaugroepen
- d. Vrijheid in gebondenheid
- e. Ruimte voor ieders talent

We vertalen haar visie met huidige inzichten naar onderwijs en vaardigheden van de 21e eeuw, met als kernelementen: zelfstandigheid vergroten, kritisch en creatief denken en mediawijsheid. Maria Montessori waarschuwde tegen vastomlijnde methodes; elke tijd vraagt om zijn eigen invulling.

3.2 Besturing

3.2.1 Juridische structuur

De rechtspersoonlijkheid van het bevoegd gezag is een Vereniging. Montessori-Vereniging Tholen is op 25 maart 1985 opgericht en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Zuidwest-Nederland onder dossiernummer 40310559. De denominatie van Montessorischool De Kraal is Algemeen Bijzonder.

3.2.2 Interne organisatiestructuur

Als éénpitter heeft De Kraal alle voor- en nadelen van een zelfstandige onderwijsorganisatie. Preganter dan ooit is het continuïteitsvraagstuk: is het haalbaar om anno 2020 zelfstandig of zelfs überhaupt open te blijven?

De Kraal is bijzonder compact met vier groepen en iets meer dan 4 FTE aan leerkrachten. De directeur-bestuurder is aangesteld voor 0,6 FTE, de IB (en beoogd adjunct-directeur) voor 0,4 FTE. Er is geen enkele eigen staf- of bestuursdienst. Financiële en personele administratie zijn ondergebracht bij Dyade, terwijl de penningmeester van de vereniging een belangrijke rol heeft in de bewaking van de begroting.

3.2.3 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid

Als belangrijkste onderdelen van ons gevoerde beleid hebben we op dit moment gedefinieerd:

1. **Aansturen op een financieel gezonde exploitatie bij het huidige leerlingenaantal (68).**
 - 1.1 Substantieel verminderen van uitgaven.
 - 1.2 Vergroten van de inkomsten.
 - 1.3 Vergroten van de financiële reserve tot een nog nader te bepalen omvang.

2. Weerbaarder maken van de organisatie tegen niet-financiële continuïteitsproblemen.

- 2.1 Spreiden van kennis, vaardigheden en bevoegdheden over de organisatie.
- 2.2 Breed verankeren van De Kraal in de omgeving / 'misbaarheid' verkleinen.
- 2.3 Reduceren van activiteiten.
- 2.4 Introduceren van nieuwe efficiënte werkwijzen.
- 2.5 Kwetsbaarheid voor wegvallen van personeel reduceren.
- 2.6 Hanteerbaarder maken van de rol van Toezichthoudend Bestuurders.

Elk van deze beleidsprioriteiten is uitgewerkt in één of meerdere beleidsmaatregelen.

3.2.4 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact (overheidsprioriteiten)

Vanuit de gemeente Tholen is een intensieve samenwerking gaande om met alle gezamenlijke schoolbesturen in de gemeente te komen tot een Integraal Huisvestings Plan (IHP). Middels individuele en plenaire sessies met de schoolbesturen stemt de gemeente af welke individuele behoeften, onderhoudsprogramma's en onderwijsontwikkelingen te verwachten zijn binnen de kaders van renovatie en nieuwbouw, waarvan de periodes respectievelijk 40 en 60 jaar zijn. Na een periode waarin De Kraal zich genoodzaakt zag om zich terug te trekken uit het Brede School-plan geeft dit initiatief nieuwe handvatten voor constructieve samenwerking met collega-scholen en gemeente. Wel bepleit De Kraal een status aparte in dit IHP vanwege het sterk afwijkende bouwjaar.

3.2.5 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het ondernemen

De Kraal neemt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid als onderneming:

- Als werkgever.
 - De Kraal heeft de ambitie bekend te raken als goede werkgever.
 - In 2019 hebben we onze stageverantwoordelijkheid weer opgepakt en al diverse HBO-, MBO- en VMBO-stagiairs gehad.
 - Met het Participatiefonds is proactief contact geweest over de mogelijke inzet van re-integrerende leerkrachten.
- Als energieverbruiker.
 - We hebben ons energieverbruik actief onder de loep genomen en in november 2019 een nieuwe thermostaatregelaar aangeschaft waarmee de verwarming modulerend geregeld kan worden.
 - We hebben in 2019 een besparing van gasgebruik van 23% gerealiseerd.
- Als transparante school.
 - We hebben onze schoolkosten in 2019 geheel herzien in actieve samenspraak met de Algemene Ledenvergadering.
 - We hebben de publicatie van onze schoolkosten op de website en in de schoolgids vernieuwd, op één plek geconcentreerd en de vrijwilligheid ervan benadrukt.

3.2.6 Ontwikkelingen bij of in relatie tot verbonden partijen, waaronder samenwerkingsverbanden

Montessorischool De Kraal is aangesloten bij het samenwerkingsverband Kind op 1. Overige verbonden partijen zijn ouders, medewerkers, Overheid, kinderopvang, jeugdzorg, vervolgonderwijs. In de vorm van 'belanghebbenden' zijn zij de kern geworden van ons kwaliteitszorgsysteem, dat dialoog als basis heeft.

- Samenwerkingsverband Kind op 1: financiering zal in 2021 geënt worden op het leerlingenaantal per school. Voor éénpitters valt dit nadelig uit en we hebben relatief veel arrangementen (10% van 70). Er is overleg met de SWV-directie over deze situatie.
- Leerlingen: in oktober 2019 is een Leerlingenraad opgericht met adviesstatus en zes-wekelijks overleg.
- Ouders: de verplichte ouderparticipatie (1995, 200 euro betalen of 40 uur werken) is afgeschaft, net als het verplicht lidmaatschap van de vereniging.
- Overheid: na de moeizame periode die De Kraal heeft gekend is transparante verantwoording richt Overheid onze prioriteit, zowel in onderwijsresultaten als in doelmatige besteding van gelden. In mei 2020 is het vierjaarlijks onderzoek van de Onderwijsinspectie voorzien.
- Kinderopvang: met een lokale kinderopvangorganisatie richten we samenwerkingen in op het gebied van TSO, noodopvang bij ziekte en mogelijkere wijs het samen inrichten van peuteropvang in ons gebouw.
- Jeugdzorg: sociaal domein gemeente Tholen. De nieuw aangestelde ib-er heeft zichzelf aangemeld bij de Verwijsindex Zeeland en zal hier in de toekomst actief mee gaan werken.
- Vervolgonderwijs: overdracht van gegevens richting en vanuit de VO-scholen wordt steeds beter mogelijk na aanvankelijke softwareproblemen. Vervolgsucces willen we opnemen als kwaliteitsindicator.

3.2.7 Namen van bestuurders, directieleden en toezichthouders en hun (neven)functies

Het bestuur was ultimo 2019 als volgt samengesteld:

Toezichthoudend bestuur:

Voorzitter :	Mevrouw drs. N.P.L. Raas-Tophoven, communicatieadviseur en projectbegeleider, Digisites, Rotterdam.
Secretaris :	Mevrouw V. Elzenga MCC, directie Technisch Bureau Visser BV, Poortvliet.
Penningmeester :	De heer A.J. Verreijen MSc, Head of Business Intelligence and Innovation, Alliance Healthcare, Den Bosch.
Algemeen bestuurslid :	Mevrouw C.M. Vijfhuizen-Soeters, dialyseverpleegkundige i.o. bij Bravis ziekenhuis, Bergen op Zoom (lid tot juli 2019)

Uitvoerend bestuur:

Directeur-bestuurder:	De heer ing. K.K. Capel. Nevenfunctie: eigenaar/ZZP van Koert Capel Advies, Yerseke, KvK-nummer: 75470675.
-----------------------	---

Medezeggenschapsraad:

Voorzitter:	Mevrouw A. Boot-Boor, ouder
Secretaris:	Mevrouw B. van Ingen-Dobbelaar, leerkracht
Lid:	De heer M. Tok, ouder
Lid:	Mevrouw C. Geerdink, leerkracht

3.3 Naleving branchecode

Na het wijzigen van onze bestuursvorm in 2018 en een jaar van ervaringen daarmee zijn we najaar 2019 gestart met het uitvoeren van een bestuurlijke zelfevaluatie, gebaseerd op Zelfevaluatierapport bestuurlijke visitatie van de PO-Raad. Deze bepaalt ons bij de onderwerpen 'Bestuurlijke opgave', 'Bestuurlijke taak', 'Bestuurlijk vermogen' en 'Sturing en governance'. Van daaruit willen we in 2020 onze bestuurlijke invulling verder optimaliseren en professionaliseren. We hanteren (en voldoen aan) de Code Goed Bestuur voor het primair onderwijs.

In 2019 hebben Toezichthoudend en Uitvoerend Bestuur in afstemming met elkaar en onder advies van de Vereniging van Bijzondere Scholen een aanvang gemaakt met het inrichten van een Bestuurlijk Toezichtkader. Van het eerste concept hiervan wordt in elke vergadersessie een thema nader uitgewerkt en bekrachtigd. De ambitie is om dit kader in schooljaar 2020/2021 als leidraad te gaan hanteren in de bestuurlijke toezichtverhouding.

Montessori-Vereniging Tholen maakt jaarlijks een Jaarverslag op conform Overheidsrichtlijnen en voorzien van een goedgekeurde Jaarrekening. Deze wordt integraal gepubliceerd op www.montessorischooldekraal.nl. Daarnaast verantwoorden het Uitvoerend en Toezichthoudend Bestuur zich jaarlijks over beleid en financiën aan de Algemene Leden Vergadering. Tot slot schrijft het Toezichthoudend Bestuur jaarlijks een intern toezichtsverslag.

3.4 Omgeving

3.4.1 Afhandeling van klachten

In januari 2019 werd een geheel herziene klachtenregeling vastgesteld en in gebruik genomen. Het indienen van klachten is op eenvoudige wijze mogelijk via de website, waar de regeling ook integraal is gepubliceerd. In 2019 werden geen klachten ontvangen. Er werd een nieuwe interne vertrouwenspersoon aangesteld in de persoon van de nieuwe IB, Serena Dieleman. Daarnaast werd voor de medewerkers een nieuwe externe vertrouwenspersoon aangesteld.

3.4.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. internationalisering

Niet van toepassing.

3.4.3 Instroomprognoses en regionale krimp

In 2019 hebben we, als onderdeel van de in 2018 ingevoerde jaarlijkse contextanalyse, een beter beeld gekregen van de regionale markt m.b.t. potentiële instroom. De omvang van De Kraal is door omstandigheden in de laatste jaren bijna gehalveerd. Inmiddels is uit onze eigen Contextanalyse 2020 duidelijk geworden dat ook de andere regionale scholenkoepels in die tijd zijn gekrompen en dat een goeddeels verdwenen potentieel niet zomaar herwonnen kan worden. Uitzondering hierop vormt de regio Halsteren, waar de krimp vrij onverwacht tot een ommekeer lijkt te zijn gekomen. De Kraal verlegt in 2020 zijn wervingsactiviteiten naar deze regio.

De instroomprognose van officiële instanties is als volgt:

Prognose leerlingaantallen De Kraal 2017-2028 volgens gemeente Tholen (2018)

			2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023					2028		
			62	64	63	62	61	59	60					60		

Leerlingenprognose basisonderwijs 2018, Pronexus i.o.v. Gemeente Tholen op basis van softwarepakket G4PRO.

Prognose leerlingaantallen De Kraal 2014-2030 volgens DUO (2018)

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
72,00	66,00	62,00	64,00	68,00	67,83	64,09	60,78	61,59	59,81	57,95	58,82	60,37	59,88	59,70	59,98	61,04

<https://duo.nl/open Onderwijsdata/databestanden/po/leerlingen-po/bo-sbo/prog-7.jsp>

Daarbij gaan de rekenmodellen uit van ongewijzigd beleid, terwijl De Kraal intussen in Schoolplan en strategie wel degelijk maatregelen neemt om deze instroom te vergroten. Niettemin is in december 2019, met het zichtbaar worden van de begrotingscontouren van 2020, wel besloten dat de financiële gezondheid van de school gerelateerd moet zijn aan een realistisch scenario: handhaving van het huidige leerlingenaantal van 68. In onze begroting 2020 zullen we met meerdere scenario's rekenen om daarin een optimum te vinden.

4. Risicomanagement

4.1 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

In deze paragraaf worden de voornaamste risico's en onzekerheden beschreven, waarbij vijf aandachtsgebieden worden onderscheiden: strategie, operationele activiteiten, financiële positie, financiële verslaggeving, wet- en regelgeving.

- Strategie – Onze strategie hangt nauw samen met het risicoprofiel in paragraaf 4.2. In het Schoolplan 2020-2021 is deze uitvoeriger beschreven. Groei is het belangrijkste element voor de continuïteit. Dat is niet alleen een kwestie van PR: innovatie en borging op elk beleidsterrein kan hieraan bijdragen.
- Operationele activiteiten – Het totale gebrek aan (vervangende) leerkrachten in de regio is het grootste, bijna dagelijks terugkerende risico voor de lesuitvoering.
- Financiële positie – Solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit zijn in gesprek met financieel administratiekantoor en accountant telkens volgens de richtlijnen gebleken. De (bekende) sterke afname van ons eigen vermogen is echter zorgelijk en noopt in 2020 tot ingrijpende maatregelen.
- Financiële verslaggeving – Deze is uitbesteed aan Dyade.
- Wet- en regelgeving – In 2019 is veel tijd en aandacht geïnvesteerd in AVG, mede geholpen door een audit op dit vlak. Het AVG-register is vernieuwd en papieren dossiers zijn goeddeels afgeschaft.

4.2 Risicoprofiel

Het Bestuur inventariseert over de volle breedte van de beleidsterreinen risico's en categoriseert deze op basis van kans en impact. Vanaf 2020 zal uit dit profiel halfjaarlijks de top 5 van risico's worden bepaald die de komende periode leidend moet zijn voor beleidsprioriteiten. Inputs voor de risicobepaling waren in 2019 de opbrengsten uit het onderwijsproces, de Contextanalyse, de meerjarenbegroting en de eigen bevindingen over het functioneren van school en bestuur als organisatie. Hieruit kwamen in 2019 als belangrijkste risico's naar voren:

Top 5 Risico's

1. Te weinig inkomsten door te weinig instroom.

Uit de Meerjarenbegroting 2020-2024 is gebleken dat het huidige leerlingenaantal te weinig inkomsten genereert voor het handhaven van de huidige invulling van het onderwijs. Uit de Contextanalyse 2020 is gebleken dat een substantiële leerlingengroei voorlopig niet te verwachten is.

2. Snelle afname van de reserves door te veel uitgaven in verhouding tot de inkomsten.

Uit het historische verloop van de bedrijfsspaarrekening en de beleidsarme Meerjarenbegroting 2020-2024 is gebleken dat de snelheid van afname van het eigen vermogen binnen 2 jaar tot continuïteitsproblematiek kan leiden. Hierdoor is in overleg met het toezichthoudend bestuur gekozen voor ingrijpende maatregelen, wat heeft geresulteerd in een beleidsrijke Meerjarenbegroting 2020-2024 met taakstellingen inzake personele en overige lasten zodat deze in lijn komen met de rijksfinanciering. De beleidsrijke Meerjarenbegroting is opgenomen in de Continuïteitsparagraaf. We zullen daarbij scherp aan de wind moeten blijven zeilen.

3. Instabiliteit van de organisatie door te weinig (vrijwillige en professionele) menskracht.

Uit evaluatie, ziekteverzuimcijfers en werkoverleg is gebleken dat de huidige uitvoeringspraktijk teveel vraagt van de professionele krachten en vrijwillige bestuurders, terwijl ook het aanbod van menskracht afneemt.

4. Instabiliteit van de organisatie en de onderwijsuitvoering door actuele toestand arbeidsmarkt.

Uit personeelsverloop, problemen met opvolging en problemen met ziektevervangings is gebleken dat de uitvoeringspraktijk van De Kraal slecht voorbereid is op uitval, vertrek of komst van personeel.

5. Meerwaarde van De Kraal voor Tholen te weinig zichtbaar door te weinig onderscheidend vermogen en te weinig verankering in de omgeving.

Uit ervaring en gesprekken met gemeente, besturen, Samenwerkingsverband en ouders is vastgesteld dat De Kraal te weinig gevonden wordt en bij verdwijning te weinig gemist zou worden.

4.3 De (mogelijke) gevolgen van COVID-19

4.3.1 Standpunt bestuur

Het bestuur staat op het standpunt dat voor Montessorischool De Kraal de impact van de coronacrisis significant is, omdat het de volledige onderwijsuitvoering in al zijn facetten betreft en raakt aan diverse bedrijfs- en bestuursprocessen. Voor zover nu inzichtelijk is die invloed evenwel beperkt in duur en omvang, leidt deze niet tot materiële onzekerheid en bedreigt deze niet in hoge mate de continuering van de onderwijsorganisatie.

4.3.2 Onderbouwing en risico-indicatie

Het bestuur onderbouwt haar standpunt als volgt.

- Verzorgen onderwijs op afstand. De kernactiviteit van de instelling, het verzorgen van onderwijs, kan niet op de reguliere wijze plaatsvinden. De Kraal is binnen één dag overgegaan op digitaal onderwijs via een eigen web-based systeem. Alle leerlingen bleken in staat om dit systeem te volgen. Hun deelname aan het systeem en aan thuisonderwijs als zodanig wordt actief gemonitord. Er worden weinig zorgrisico's in de doelgroepesignaleerd.
- Leerlingenwelzijn. Leerkrachten houden op afstand regelmatig contact met individuele leerlingen. We zijn ons ervan bewust dat dit verre van optimaal is, maar het is op dit moment het maximaal haalbare.
- Leerkrachtwelzijn. Voor een niet helder af te bakenen termijn zal het onderwijs zodanig anders moeten worden ingevuld, dat dit de mentale en fysieke inzet van medewerkers fors belast. Dit geldt zowel voor de periode waarin het onderwijs op afstand wordt aangeboden als de periode waarin onderwijs op 1,5 meter afstand moet worden aangeboden. Elke routine of opgebouwde ervaring verval, evenals elk terugvallen op bestaande groepsdynamiek en opgebouwde relaties met leerlingen. Hier wordt een risico gezien voor het welbevinden en dus de ziektecijfers.
- Leerrendement. Onder de maatregelen van thuisonderwijs en die van 1,5 meter afstand zullen diverse typische montessoriwerkwijzen niet mogelijk zijn waardoor een deel van onze succesvolle aanpak niet tot zijn recht komt. Hier wordt een beperkt risico gezien voor het leerrendement en de onderwijsachterstanden.
- Bestuurlijke en directieprioriteiten. Het voortdurende monitoren van en anticiperen cq. sturen op coronamaatregelen, alsmede de extra handelingen die daartoe moeten worden verricht, hebben topprioriteit en brengen daarmee andere lopende processen in de verdrinking, ook die op directie- en bestuursniveau. Hier

wordt een beperkt risico gezien voor de kwaliteit van de verantwoording en voor lopende bestuurlijke processen die invloed hebben op de continuïteit, zoals onderhandelingen met leveranciers en overheden.

- Werving. De werving van nieuwe leerlingen is de facto stilgevallen. Omdat dit bij andere scholen ook zo is en ook de tussentijdse uitstroom is stilgevallen, lijkt vooralsnog sprake van een bevroren situatie die zich nog kan herstellen vóór de bekostigingstelling van 1 oktober 2020. Toch wordt hier een klein risico gezien voor de leerling-instroom en dus de bekostiging. Volgens de huidige prognose zou De Kraal op 1 oktober 2020 uitkomen op (opnieuw) 68 leerlingen, wat niet zou afwijken van ons begrotingsscenario.

Samenvattend zijn diverse financiële en personele risico's te duiden, maar zonder duurzaam of ingrijpend karakter.

4.3.3 Liquiditeitsprognose 2020-2021

Als gevolg van de ontwikkelingen rond Covid-19 voorzien we nu, binnen de beperkte mogelijkheden die daartoe hebben, de volgende gevolgen voor ons liquiditeit. Daarbij is van belang:

- dat onze school voor 99,5% wordt bekostigd uit 's Rijks Kas. De overige 1,5% bestaat uit ouderbijdragen en een gemeentelijke tegemoetkoming, samen ongeveer 7.500 euro.
- dat in onze uiterst compacte organisatie weinig tot geen reële scenario's denkbaar zijn die een grote impact op de liquiditeit zouden kunnen hebben.
- Verwacht saldo liquide middelen – Vanaf 1 augustus 2020 verwachten we een toename van liquide middelen door het wegvallen van één leerkracht. In beginsel zullen deze min of meer wegvallen tegenover geplande uitgaven, waardoor de spaarrekening niet hoeft te worden aangesproken. We gaan er daarom vanuit dat de daar aanwezige 50.000 euro beschikbaar blijft.
- Vermijdbare investeringen – Mochten onverhoopt en onverwacht toch extra liquide middelen nodig zijn, dan kan direct worden afgezien van de inzet van werkdrukverlagende middelen waarvoor externen worden ingehuurd (ca. 10.000 euro). Voorgenomen (maar nog niet vastgesteld) onderhoud aan interieur en exterieur van het gebouw kan worden uitgesteld.
- Zakelijk krediet – Onze zakelijke bankrekening kent, binnen de grenzen van Europese richtlijnen en toegespitst op individueel te maken afspraken, mogelijkheden voor substantiële zakelijke kredieten. Ook is schatkistbankieren een mogelijke optie. We gaan er vooralsnog niet vanuit dat zich situaties voordoen waarin het aanspreken hiervan noodzakelijk zou worden.

Relativering in dit alles blijft dat onze schaalgrootte enerzijds nauwelijks aanleiding geeft tot aanpassingen die snel aanzienlijke financiële inzet zouden vereisen en anderzijds de Rijksbijdrage dermate bepalend is, dat variaties in onze liquiditeit vooral daardoor worden bepaald. Onze compacte, wendbare organisatie zonder overhead en ballast is tot nu toe steeds in staat gebleken om zonder kosten snel en effectief te anticiperen op de omstandigheden die Covid-19 vereist.

5. Bedrijfsvoering

5.1 Bedrijfsvoering

5.1.1 Zaken in het afgelopen jaar met behoorlijke personele betekenis

- In januari 2019 werd een nieuwe leerkracht aangesteld voor de bovenbouw voor 0,7191 FTE. In augustus 2019 werd deze aanstelling uitgebreid tot 1,0000 FTE.
- In augustus 2019 werd één leerkracht herbenoemd in een schaal 11-functie, trede 4.
- In augustus 2019 vertrok de adjunct-directeur/Interne Begeleider. Zij werd op 1 november 2019 opgevolgd door een nieuwe interne begeleider die na haar eerste jaar opnieuw als adjunct-directeur zal worden aangesteld. De functieomvang werd verkleind van 0,4612 FTE naar 0,4000 FTE.
- In augustus 2019 ging een leerkracht met pensioen. Zij was aangesteld voor 0,7231 FTE, waarvan 0,1307 FTE Bapo.
- In september 2019 werd een vakleerkracht gym voor 8 uur per week gedurende 33 weken aangesteld via uitzendbureau Maandag.
- In september 2019 werd vanuit de werkdrukverlagende middelen een yogalerares met onderwijsbevoegdheid aangesteld voor 2 uur per week gedurende 24 weken.
- In november 2019 werd een leerkracht langdurig ziek.
- In het najaar van 2019 werd met Zo Kinderopvang uit Den Haag overeengekomen dat de pleinwacht met ingang van januari 2020 gecoördineerd wordt door een professionele medewerker van Zo Kinderopvang. De medewerker en haar vervanger zullen in naam en uitstraling onder De Kraal vallen, maar formeel in dienst blijven van Zo Kinderopvang. Zie hiervoor 'investeringen'.

5.1.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. personeel

In 2019 is vooral gefocust op het hernieuwd ordelijk verloop van de basisvoorwaarden van personeelsbeleid.

- In juni heeft het voltallige team een formeel jaarlijks gesprek gehad op basis van een nieuw gespreksformat dat jaarlijks zal worden gebruikt. Dit is overigens een formele aanvulling op de maandelijkse welzijns gesprekken die de leidinggevende met alle personeelsleden heeft.
- Vanaf april is het hele team intensief betrokken bij het vraagstuk van de werk- en groepenverdeling in het komende schooljaar.
- Met het hele team is het pakket van niet-onderwijstaken herzien en herverdeeld in het kader van werkdrukverlichting.
- Cupella Bekwaamheidsdossier is gekozen als online omgeving voor het borgen van de professionalisering.
- In Cupella Bekwaamheidsdossier is een test uitgevoerd om een 360-graden feedback-instrument beschikbaar te maken voor het beoordelingsgesprek. Deze test is uitgevoerd door de directeur-bestuurder en geslaagd. Vanaf 2020 zal dit instrument ook voor het personeel beschikbaar zijn.
- In augustus 2019 ging één leerkracht met pensioen.
- In januari 2019 werd een nieuwe bovenbouwleerkracht aangesteld naast de pensionerende leerkracht. Haar aanstelling werd na de zomervakantie uitgebreid tot 1,0000 FTE. In november 2019 werd zij langdurig ziek.
- De gymleerkracht die in september 2018 na veel moeite werd gevonden en voor 0,1200 FTE kon worden aangesteld, kon dit werk niet combineren en vertrok in september 2019 weer. Haar opvolger werd aangesteld via uitzendbureau Maandag met de afspraak dat hij na 33 weken over zal gaan in dienst van De Kraal.

5.1.3 Beleid ten aanzien van beheersing uitgaven inzake uitkeringen na ontslag

Het beleid van de vereniging is erop gericht om ontslagprocedures zoveel mogelijk te voorkomen. Dit doen we door intensief met medewerkers in gesprek te blijven en te investeren in de ontwikkeling van de medewerkers. Ook hebben we een actief netwerk voor outplacement- en re-integratiemogelijkheden buiten de eigen school. Toch kan een situatie ontstaan waar beëindiging van de arbeidsovereenkomst onvermijdelijk is geworden. In dat geval zal een weloverwogen en gedegen afweging worden gemaakt over de hoogte van de ontslaguitkering.

5.1.4 Opgave vergoedingen aan en declaraties van alle (individuele) leden van het college van bestuur

Er zijn geen declaraties van betekenis te melden.

5.1.5 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar betreffende de huisvesting

Onder Montessori-Vereniging Tholen valt één schoolgebouw aan de Zoekweg 1a in Tholen met een eigen MJOP.

- De Kraal is actief betrokken in het proces van totstandkoming van een Integraal Huisvestings Plan (IHP) met de gemeente Tholen. Binnen deze ontwikkeling wil De Kraal een uitzonderingspositie bepleiten op grond van objectieve feiten: het bouwjaar 1993 (dat geheel afwijkt van alle andere gebouwen in de gemeente) en het relatief al hoge energielabel (C, pas vanaf 2023 verplicht). Kern van dit pleidooi is dat De Kraal de noodzakelijke investeringen in het gebouw niet kan uitstellen tot de renovatiedatum die de IHP-cyclus voorstelt, maar ook niet draagkrachtig genoeg is om deze zelfstandig uit te voeren.
- De Kraal heeft een bouwcommissie gevormd om kennis en kunde te bundelen in het IHP-proces. De bouwcommissie heeft een totaalrapportage over het gebouw opgemaakt als ondersteuning van het genoemde pleidooi.
- De Kraal heeft diverse offertes aangevraagd voor de uiteenlopende prioritaire onderhoudszaken.
 - Voor de afbrokkelende experimentele gevel is een forse reparatie begroot: 40.000 euro.
 - Voor de sterk versleten vloeren zijn diverse offertes aangevraagd. Deze lopen uiteen, maar beslaan elk meerdere duizenden tot tienduizenden euro's.
 - Voor de sanitaire vloeren is offerte opgevraagd voor vervanging. Deze wordt begroot op ruim 3.000 euro.
 - Verder wordt een offerte aangevraagd voor noodreparaties aan het gevelwerk aan boven- en onderzijde.

5.1.6 Toelichting op het investeringsbeleid, de investeringen in het boekjaar en de verwachte toekomstige investeringen

Investering ICT

Eind 2018 is besloten tot een forse maar hoogst noodzakelijke vernieuwing van de volledige ICT-voorzieningen. Deze betreffen het volledige spectrum van ICT:

- afschaffen van de eigen server ten gunste van werken in de cloud
- vervangen van bedrading en WiFi door een geheel nieuw WiFi-netwerk
- vervangen van vaste PC-hoeken in de lokalen door in totaal 16 leerlinglaptops
- vervangen van de vaste leerkracht-PC's door 9 laptops
- vervangen van de smartboards met overheadprojectoren door 4 ProWise digiborden.

De totale investering bedroeg:

Enmalige kosten levering ICT door Databyte:	28.009,69
---	-----------

Levering ProWise digiborden door IC Automatisering:	11.630,40
Totale investering:	39.640,09

Deze naar verhouding zeer forse investering is gedaan na uitvoerig onderzoek en was noodzakelijk, omdat zowel de uitvoering van het onderwijs als de werkzaamheden van de leerkrachten niet meer naar behoren waren uit te voeren op de aanwezige voorzieningen. Eén leerkracht kreeg het medische advies om geen gebruik meer te maken van de gebruikte Smartboard-apparatuur.

Investering vernieuwing klaslokalen

In 2018 en 2019 is bij diverse leveranciers offerte opgevraagd voor vervanging van het meubilair. Deze heeft het einde van de afschrijvingstermijn bereikt. Uiteindelijk is aan Schilte BV opdracht gegeven tot het leveren van nieuw meubilair voor de onderbouw, te weten: 30 stoeltjes, 6 kasten, 3 groepstafels en één wandmeubel met geïntegreerde aanrecht. De totale investering bedroeg:

Enmalige kosten levering en installatie meubilair door Schilte:	12.000,09
---	-----------

De bedoeling is om de gekozen meubilair-lijn jaarlijks voort te zetten in een volgende groep, waarbij dan overigens de investering in een wandmeubel met aanrecht (een typisch kleutergroep-item) achterwege kan blijven.

Aanstellen van een professionele pleinwacht

Montessorischool De Kraal voorstaat vanuit de onderwijsfilosofie het overblijven van kinderen tussen de middag. Tot 2019 werd dit verzorgd vanuit de gereguleerde ouderparticipatie en werden vrijwillige ouders onder leiding van vrijwillige coördinatoren ingezet om de pleinwacht en de lunch te verzorgen. In de praktijk was de werkbaarheid hiervan gering geworden. Omdat ook de gereguleerde ouderparticipatie ter discussie stond, is bij Zo Kinderopvang uit Den Haag offerte opgevraagd voor het coördineren en uitvoeren van de pleinwacht.

Deze taak is door Zo Kinderopvang uitgewerkt en geoffreerd voor:	6.680,00
--	----------

In de Bijzondere Leden Vergadering (BLV) van 26 september 2019 is door bestuur, ALV en directie vastgesteld dat dit bedrag door de school zal worden opgebracht, aangezien de overblijfsverplichting voortkomt uit de onderwijsinrichting. Wel wordt aan alle gezinnen een vrijwillige tegemoetkoming van 50 euro gevraagd, wat neerkomt om 2.500 euro. Deze is dus niet dekkend, een gevolg van een compromis dat in de BLV bereikt moest worden.

5.1.7 Aanvullende toelichting op ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. financiën

In 2019 werden ook terugkerende financiële besparingen geïnitieerd of gerealiseerd ter waarde van ongeveer 10.000 euro per jaar. De voornaamste hiervan waren:

- Aangaan van een Eigen Risico Dragerschap (ERD) via het Vervangingsfonds (ca. 7.000 euro per jaar).
- Reductie van de aanstellingsomvang van de Interne Begeleider (van 0,4612 naar 0,4000 FTE).
- Herziening van contracten van telefonie en afvalverwijdering.
- Opzegging van abonnementen en ongebruikte licenties.

Wijziging ouderbijdragen

Het gereguleerde ouderparticipatiesysteem (40 uur bijdragen of 200 euro betalen) is in september 2019 afgeschaft. Dit betekent een inkomstenreductie. Daarnaast is het automatische lidmaatschap van de vereniging (30 euro) vrijwillig geworden. Ook dit betekent een inkomstenreductie.

Daar tegenover is een initiatief van de ALV overgenomen voor de bijbehorende herziening van de ouderbijdragen, die mede werden bepaald door de nieuw ingestelde professionele pleinwacht. De bedragen zijn nu als volgt:

- De ouderbijdrage € 65,- per kind per jaar.
- Lidmaatschap van de Montessorivereniging € 30,- per gezin per jaar.
- Tegemoetkoming in de overblijfkosten € 50,- per gezin per jaar.

Deze bedragen zijn transparant in de Schoolgids samengevat met de uitdrukkelijke vermelding dat het vrijwillige bijdragen betreft.

Doelmatigheid

Er zijn binnen De Kraal geen bestedingen aan te wijzen die niet direct of indirect het bereiken van het onderwijsdoel ondersteunen. Het overgrote deel van onze uitgaven is uiteraard van personele aard waarbij we kwaliteit paren aan soberheid. We hebben medewerkers van hoge kwaliteit voor relatief (te) weinig kosten: een directeur-bestuurder (0,6 FTE), een IB als functie i.p.v. rol, die bovendien aankomend adjunct-directeur is (0,4 FTE), een professioneel team, een vakleerkracht gym en zeer bekwame RT-krachten in eveneens zeer compacte contracten. De overhead is nihil en ondersteunende diensten hebben we, behoudens een parttime administratief medewerker, niet. De overige investeringen die we kunnen doen zijn doorgaans gering en altijd uitvoerig overwogen, daarbij extra gehinderd door het feit dat in het verleden niét is geïnvesteerd toen het wél kon. De bereidwilligheid van het zeer betrokken personeel en een groot legioen vrijwilligers verhullen dat de kosten momenteel veel lager zijn dan op basis van de opbrengsten verwacht mag worden. Een niet te onderschatten mechanisme is het verenigingsverband. De actieve oudervereniging is een kritisch orgaan dat transparante verantwoording van bestedingen in de begroting eist. Disfunctionele bestedingen komen niet voor. Zelfs zaken als reiskosten of andere onkosten worden zelden of nooit gedeclareerd.

5.1.8 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. de interne en externe kwaliteitszorg

In 2019 is een aanvang gemaakt met het integreren en toegankelijk maken van het scala aan kwaliteitsinstrumenten dat in De Kraal werd gebruikt zonder duidelijke samenhang.

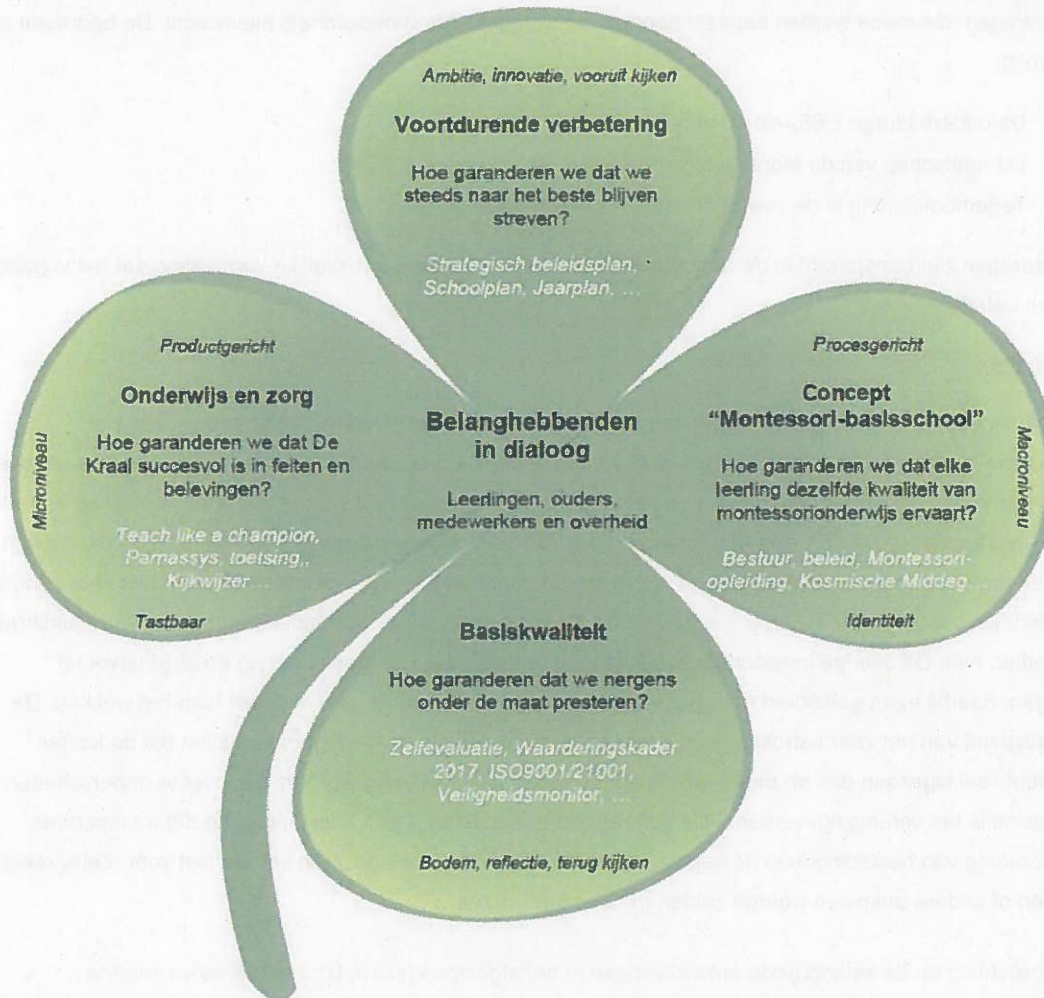
Uitgangspunten

Voor de kwaliteitszorg zijn eerst de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- We onderscheiden twee vormen van kwaliteit: de onderwijskwaliteit en de organisatiekwaliteit. Het is onmogelijk om deze los van elkaar te zien. Beide moeten van uitstekende kwaliteit zijn.
- Onze kwaliteit is de mate waarin De Kraal voldoet aan de verwachtingen van zijn belanghebbenden.
- Ons kwaliteitszorgsysteem is het samenhangend geheel van elementen waarmee De Kraal aanstuurt op voortdurende aandacht voor en verbetering van onze kwaliteit.
- Dialogo is de kern van ons kwaliteitszorgsysteem.

Kwaliteitszorgmodel: KraalKlaver

De uitgangspunten van onze kwaliteitszorg zijn vervolgens in een integraal model verwerkt met een toegankelijk karakter: de KraalKlaver. Gedachte hierachter is dat dialoog de kern vormt van vier heel verschillende kwalitatieve benaderingen van de kwaliteit van De Kraal. De vier bladeren zijn in feite verwijzingen naar vier categorieën van het scala aan kwaliteitsinstrumenten die samen de kwaliteit van De Kraal in beeld brengen.

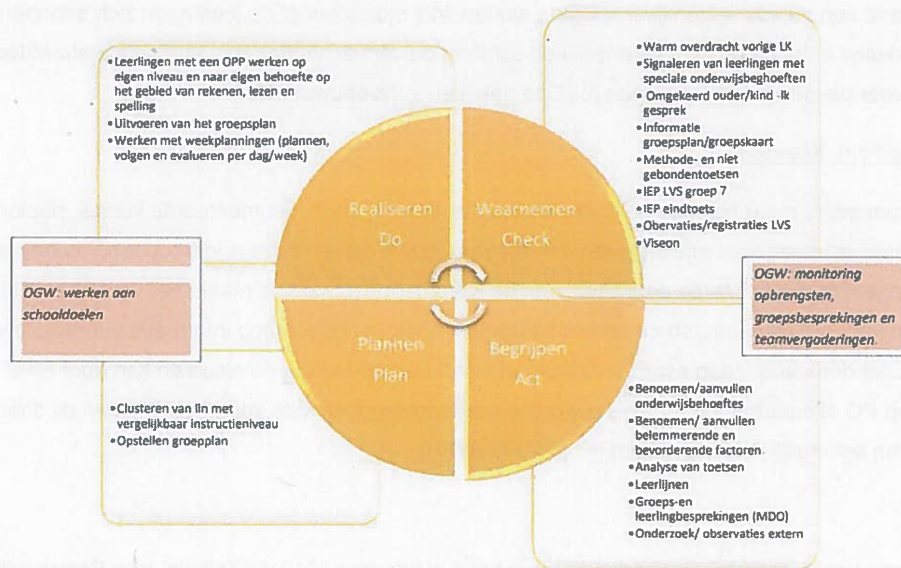


Opbrengricht werken

Wij willen hoge eisen stellen aan onze onderwijskwaliteit en werken daarom aan de hand van handelings- en opbrengricht werken. De (toets-)resultaten worden systematisch geanalyseerd. Opbrengsten zijn cognitieve resultaten, sociaal-emotionele resultaten, tevredenheid van leerlingen en ouders en de overstap naar het vervolgonderwijs.

De data van de toetsen wordt ook gebruikt om het handelen af te stemmen op de ontwikkeling van de leerlingen. Het team maakt inhoudelijke afspraken om de doorgaande lijn te waarborgen. Leerlingen worden heringedeeld op grond van de instructie- en onderwijsbehoeften (=HGW).

Opbrengsten worden geanalyseerd op leerling-, groeps- en schoolniveau, die laatste twee halfjaarlijks plenair. Van hieruit worden acties opgesteld en wordt het bestuur op de hoogte gebracht van de onderwijsresultaten.



Streefdoelen

In 2019 hebben we onze ambitie geformuleerd om boven het landelijk gemiddelde te zitten op de IEP eindtoets en om per groep op de midden- en eindtoetsen op ieder onderdeel gemiddeld een 4.2 te scoren. Ook hebben wij minimale normen opgesteld per groep, dit is in de meeste gevallen een niveauwaarde van 3.2. De Kraal heeft voor de periode van 2019-2023 voor de vakken technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen ambitieniveaus opgesteld. Dit zijn doelstellingen die de school vindt passen bij de leerling populatie. Jaarlijks wordt geëvalueerd of deze ambitieus realistisch zijn gebleken.

Streefdoelen	L3	L4	L5	L6	L7	L8
AVI	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2
	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0
DMT	A 3.5	A 3.5	A 3.5	A 3.5	A 3.5	A 3.5
	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0
Spelling	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2
	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0
Rekenen	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2
	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0
Begrijpend lezen	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2	A 4.2
	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0	M 3.0

Minimale en ambitieuze streefdoelen per vakgebied. A = Ambitie in niveauwaarden. M = Minimumdoel in niveauwaarden.

We vinden het van belang dat de leerlingen zich ontwikkelen naar hun mogelijkheden en dat ze prestaties neerzetten die leiden tot passend en succesvol vervolgonderwijs. In 2019 is ons nieuwe leerlingvolgsysteem

Parnassys daarin een steeds wezenlijker rol gaan spelen. We monitoren of de leerlingen zich ononderbroken kunnen ontwikkelen en of de groep zich ontwikkelt conform de verwachtingen (bovenstaande streefdoelen), en of dat ook geldt voor de individuele leerlingen (bij Cito gekeken in niveauwaarde).

Kennismanagement: KraalWiki

Om deze instrumenten, maar ook de veelheid aan beleidsstukken, ongedocumenteerde kennis, papieren, mappen en dossiers in een veel effectievere vorm toegankelijk te maken en te onderhouden, hebben we in 2019 de KraalWiki ingericht. Deze interne equivalent van de wereldwijde Wikipedia maakt het voor onze kleine organisatie mogelijk om op beheersbare en transparante manier in hoog tempo informatie te ontsluiten en te actualiseren. Elke denkbare vraag over De Kraal is of wordt beschikbaar in de cloud en kan door elke medewerker op PC of smartphone ter plekke worden geraadpleegd. Ook de voorbereiding van dit Jaarverslag 2019 is voor een belangrijkdeel uitgevoerd in deze KraalWiki.

Zelfevaluaties

- Zelfevaluatie basiskwaliteit – Het onderwijsteam heeft in voorjaar 2019 de Zelfevaluatie Basiskwaliteit van Werken Met Kwaliteit uitgevoerd tijdens een plenaire studiedag. Voornaamste conclusie was dat de investeringen in ons onderwijs van de afgelopen jaren hun positieve weerslag hebben gehad op de onderwijskundige aspecten, maar dat er nog gaten vielen op het gebied van kwaliteitszorg en verantwoording. Deze zijn in het vervolg van 2019 effectief aangepakt.
- Zelfevaluatie bestuur – Om de nieuwe bestuursvorm zo veel mogelijk in lijn met actuele kwaliteitseisen te ontwikkelen, zijn we in het najaar van 2019 gestart met evaluaties volgens het format van bestuurlijke visitatie van de PO-Raad. Deze evaluatie vraagt meer tijd en hopen we begin 2020 af te ronden.
- Zelfevaluatie financieel beheer – Penningmeester en directeur-bestuurder hebben najaar 2019 de zelfevaluatie Financieel Beheer volgens het model van Cees Bos, Inspectie van het Onderwijs, uitgevoerd. Belangrijkste conclusies waren dat we de basis in orde hebben, maar dat meer gericht beleid op financieel vlak goed zou zijn. Later gesprek met een externe controller, die we vanuit ditzelfde initiatief bij onze financiën zijn gaan betrekken, bevestigde dit beeld.

5.2 Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken

5.2.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar

- We hebben als team een nieuw mission statement geformuleerd dat op organisatieniveau aansluit bij ons nieuwe PR-motto uit 2018, 'Op maat voor jou'. Dit is 'Onderscheidend excelleren in kindgerichte persoonsontwikkeling' en is leidend geworden voor onze onderwijsinrichting.
- Maaïke Stoeldraijer, IB, voltooide een opleiding Basisbekwaam Schoolleider en werkte met directeur-bestuurder Koert Capel een adjunct-directeurschap uit, waardoor de portefeuilles Onderwijs en Zorg voortaan een eigen leidinggevende en budget hebben. Na het voltooien hiervan vertrok zij. Haar rol werd in november overgenomen door Serena Dieleman die dit nieuwe uitgangspunt in de loop van 2020 verder zal ontwikkelen.
- In januari werd een leerkracht geworven met de gerichte bedoeling om de onderwijskundige en sociaal-emotionele basis van de bovenbouw te versterken. Met een PO-bevoegdheid, 2^e-graads biologiebevoegdheid en bewegingsonderwijsbevoegdheid én na afronding van de nieuwe Montessori Quick Start-opleiding leek zij de optimale kandidaat om de bovenbouw niet alleen op gebied van inhoud te vernieuwen, maar ook ontwikkelingen als 'puberbrein' meer plaats te geven. Helaas werd zij in november langdurig ziek zodat deze ambitie tot nader order moest worden opgeschort.

- De vervanging van deze leerkracht werd deels opgelost door groep 7/8 in de gang naast de lokalen van de middenbouw- en tussenbouwleerkrachten te positioneren en onder hun leiding te laten vallen. Dit bleek na enkele weken niet werkbaar, maar de positieve elementen hiervan zullen in 2020 wel de basis vormen van een veel ingrijpender onderwijsvernieuwing waarin de leerkracht 7/8 niet meer vervangen wordt en de groepen samengevoegd zullen worden op een compleet nieuw leerplein in de speelzaal.

5.2.2 Onderwijsprestaties

	Eindtoetsen (IEP)		Adviezen				
	De Kraal	Landelijk	VMBO-B/K	VMBO-TL	VMBO-TL / HAVO	HAVO	VWO
2017	81,3	78,3	20%	20%	30%	20%	10%
2018	87,3	81,0	25%	0%	25%	25%	25%
2019	84,3	81,8	0%	0%	40%	20%	40%

5.2.3 Onderwijskundige en onderwijsprogrammatische zaken

In februari 2019 hebben we onze nieuwe ICT in gebruik genomen. Dit heeft grote veranderingen teweeggebracht in de sfeer en dynamiek in de klas en in de werkdruk van leerkrachten. Het heeft ook nieuwe onderwijsmogelijkheden gebracht waarop we nu visies en werkwijzen ontwikkelen.

In september 2019 hebben we, onder projectleiderschap van één van de docenten, de donderdagmiddagen geheel vrij gepland voor groep doorbrekend kosmisch onderwijs. Hiermee willen we een impuls geven aan het montessoriaanse karakter en tegelijkertijd en aangrijpingspunt creëren voor onderwijsaspecten als cultuur, muziek, handenarbeid, techniek en ICT-vaardigheden.

5.2.4 Informatie over de toegankelijkheid en het toelatingsbeleid

Er zijn geen bijzonderheden met betrekking tot toegankelijkheid en toelatingsbeleid. De Kraal hanteert geen wachtlijst en ook geen specifiek toelatingsbeleid anders dan de erkenning van het montessoriconcept.

5.3 Duurzaamheid

5.3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar m.b.t. duurzaamheid

Vanuit eigen visie, maar ook omdat het gemeentelijk IHP dit thema hoog aanslaat, hebben we het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar de winsten die verduurzaming van ons gebouw kan opleveren. Dit blijken er relatief weinig te zijn. Ons cellenbetongebouw uit 1993 voldoet al aan energieklassen C, die vanaf 2023 als ondergrens verplicht wordt. Forse exploitatiewinsten door energiereducties zouden daardoor onevenredige investeringen vragen. Zonnepanelen lijken op ons forse zuidelijke dakvlak nog wel een optie.

Op kleinere schaal werd de school in november 2019 voorzien van een meer geavanceerde modulerende thermostaat. Bewuster stookgedrag leidde tot een flinke gasbesparing.

Op het gebied van gescheiden afvalinzameling zijn er diverse problemen met de verantwoordelijke instanties, waardoor onze intenties hiermee helaas nog niet het gehoopte resultaat halen.

6. Toekomstige ontwikkelingen

Het overgrote deel van onze toekomstige ontwikkelingen is vermeld in ons nieuwe Schoolplan 2020-2021. Het is veelzeggend dat dit plan een tijdspanne van één jaar heeft in plaats van de gebruikelijke vier. Ook werken we voorlopig niet met jaarplannen maar met halfjaarplannen. De dynamiek van de kleine organisatie is op dit moment op vrijwel elk beleidsterrein zo groot, dat we sneller willen kunnen acteren.

6.1 Ontwikkelingen per beleidsterrein

6.1.1 Onderwijs

- In 2020-2021 willen wij de organisatie van het onderwijs veranderen naar het lesgeven in een leerlandschap met instructiemomenten per jaargroep. Aansluitend willen wij het onderwijsaanbod en het volgen van de kinderen optimaliseren en het werken vanuit leerlijnen (i.p.v. jaargroepen) verkennen en opzetten (HGW 2.0).
- We willen een nieuwe visie op ons Engels onderwijs vormen en daarmee een nieuwe methode zoeken.
- Kostenreductie maakt dat we met minder leerkrachten niet langer in losse leslokalen kunnen werken. We verplaatsen ons onderwijs naar een nieuw in te richten leerlandschap en stellen een Onderwijsassistent aan. We zien daar gelukkig ook veel kansen voor onderwijsvernieuwing in.
- In 2020 willen we concreet verkennen wat de mogelijkheden op korte en langere termijn zijn voor het opnemen van een peuterspeelzaal/opvang vanaf 2 jaar binnen ons schoolgebouw.

6.1.2 Kwaliteitszorg

Het steeds verder implementeren en uitwerken van de vier dimensies van onze KraalKlaver, de allesomvattende metafoor voor onze integrale kwaliteitszorg, heeft prioriteit. De ingezette cultuur van planmatig, cyclisch denken met evaluatie en bijstelling op elk vlak willen we blijven ontwikkelen. Ook het inzetten van externe reflectie op organisatorisch en onderwijskundig vlak willen we uitbreiden. In 2019 hebben we dit al effectief toegepast, o.a. met reflectie op ons bestuurlijk functioneren door Edward Moolenburg van VBS en reflectie op onze financiële ambities met een controller. Ook op meer onderwijsinhoudelijk vlak willen we dit vaker toepassen. Het kwantificeren en analyseren van onderwijsresultaten is een doorlopende verbeteringslag die we met nieuwe instrumenten steeds beter kunnen uitwerken. Onze inspiratie voor de samenhang met de organisatiekwaliteit halen we mede uit *ISO21001:2018 for educational management*.

6.1.3 Personeel

Op basis van financiële en demografische prognoses zal De Kraal met ingang van zomer 2020 met één leerkracht minder gaan werken. Op de schaalgrootte van De Kraal is dat bijzonder, omdat dit het einde zal betekenen van het huidige viergroepensysteem. In plaats hiervan zal een onderwijsassistent worden aangesteld.

De in november 2019 aangestelde Interne Begeleider zal, net als haar voorganger, worden voorbereid op een rol als adjunct-directeur. Deze aanstelling zal in september 2020 worden geëffectueerd.

	18/19*	19/20	20/21	21/22
Directeur-bestuurder	0,6000	0,6000	0,6000	0,6000
Adjunct-directeur/IB	0,4612	0,4000	0,4000	0,4000
Leerkracht L11	-	1,0000	1,0000	1,0000
Leerkracht L10	3,9631	2,9950	2,0575	2,0575
Onderwijsassistent	-	-	0,4000	0,4000
OOP	0,2712	0,2850	0,2850	0,2850
Totaal	5,2343	5,2800	4,7425	4,7425

* Beoogde situatie bij aanvang schooljaar. Exclusief inzet vanuit werkdrukverlaging.

6.1.4 Huisvesting

In 2020 zullen de gemeente Tholen en de op Tholen aanwezige onderwijsbesturen een overeenkomst aangaan met betrekking tot het Integraal Huisvestings Plan (IHP). Omdat het gebouw van De Kraal op objectieve basis sterk afwijkt van alle overige gebouwen in Tholen (namelijk op basis van bouwjaar met bijbehorende constructieve en energetische voor- en nadelen) bepleit het bestuur een aparte positionering binnen dit IHP.

6.2 Continuïteitsparagraaf

6.2.1 Effect van COVID-19

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekeerde omstandigheden. De effecten van deze crisis op de lange termijn ontwikkelingen op globaal en nationaal niveau zijn op dit moment nog niet duidelijk. Dit alles legt een zware druk op de organisatie en het personeel. Het in snel tempo ontwikkelen van digitale lesmethodes, digitaal lesgeven en nog tal van initiatieven die binnen de organisatie zijn uitgerold hebben veel energie en aanpassingsvermogen gevergd van het personeel. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van onze taak als onderwijsinstelling.

Gezien de snelheid en onduidelijkheid van de ontwikkelingen rondom deze crisis is het niet mogelijk om deze financiële gevolgen op dit moment betrouwbaar te kwantificeren. Dit is onder andere afhankelijk van de duur, de ontwikkeling van de verspreiding van het virus en maatregelen vanuit het kabinet. Op basis van de beschikbare informatie verwacht de instelling op korte termijn geen continuïteitsrisico. De liquiditeits- en solvabiliteitspositie is solide genoeg gezien de omvang van de 1e geldstroommiddelen van de totale baten.

De financiële impact van COVID-19 is derhalve voor de totale baten, het resultaat en de liquiditeit op de korte termijn zeer beperkt, daar de financieringsstromen zijn gegarandeerd. Met de hiervoor genoemde (en eventuele andere) mogelijke financiële effecten als gevolg van COVID-19 is in de voorliggende meerjarenbegroting geen rekening gehouden.

De impact van het pakket aan maatregelen dat door de diverse overheden is genomen om het virus te bestrijden hebben grote impact op de instelling. Zowel onderwijskundig als voor de bedrijfsvoering. In paragraaf 4.3 is specifiek toegelicht welke financiële impact op korte/middellange termijn wordt verwacht als gevolg van COVID 19 en het verwachte effect hiervan op het resultaat en onze liquiditeitspositie.

De ernst en duur van de coronavirus uitbraak is op dit moment erg onzeker en daarmee ook de effecten die het op de instelling zal hebben. Voorop staat dat alle mogelijke maatregelen genomen zullen worden om de medewerkers en leerlingen/studenten te beschermen en risico's zo veel mogelijk te beperken of te mitigeren. Hierbij wordt de continuïteit van de instelling zoveel als mogelijk gewaarborgd. Er zijn meerdere maatregelen getroffen om de verspreiding van het virus zoveel mogelijk te remmen.

Het bestuur heeft, in lijn met de maatregelen van onze Overheid, zoals aan haar geadviseerd door het RIVM, onverwijld de volgende maatregelen genomen.

- Sluiten van de school. De Kraal is als gevolg van de aangescherpte (overheids)maatregelen vanaf 16 maart gesloten. Het onderwijs is sindsdien op afstand verzorgd en inmiddels worden versoepelende maatregelen onderzocht en eventueel ingepast. Het protocol dat door de sectorraad wordt verstrekt is voor de school leidend in goede afstemming met onze medezeggenschapsraad.
- Digitaal onderwijs. Het onderwijs is met ingang van 17 maart dagelijks per lesgroep digitaal verzorgd via de zelf ontwikkelde DigiKraal met alle daar aan gerelateerde aanpassingen en investeringen.
- Schrappen eindtoets groep 8. De eindtoets wordt dit jaar niet afgenomen bij leerlingen in groep 8. Het schooladvies (gebaseerd op de ontwikkeling van het kind over de afgelopen jaren) wordt nu het definitieve advies voor de middelbare school. Het schooladvies kan niet worden heroverwogen.
- Reizen en gezamenlijke activiteiten annuleren. Alle schoolreizen, sportdagen, musicals en andere gezamenlijke activiteiten buiten het reguliere onderwijsprogramma zijn geschrapt.
- Thuiswerken. Alle medewerkers zijn en worden aangemoedigd zo veel mogelijk thuis te werken.

7. FINANCIËEL BELEID

Financiële positie op balansdatum

Onderstaand treft u de balans aan per 31 december 2019 in vergelijking met 31 december 2018. Na de balans volgt een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de balans.

Activa	31-12-2019	31-12-2018	Passiva	31-12-2019	31-12-2018
Immateriële vaste activa	-	-	Eigen vermogen	86.177	146.417
Materiële vaste activa	75.605	46.297	Voorzieningen	46.431	24.839
Financiële vaste activa	-	-	Langlopende schulden	271	349
Voorraden	-	-	Kortlopende schulden	52.568	51.123
Vorderingen	30.003	35.577			
Kortlopende effecten	-	-			
Liquide middelen	79.839	140.854			
Totaal activa	185.447	222.728	Totaal passiva	185.447	222.728

- Toelichting op de activa zijde van de balans:

Materiële vaste activa

In 2019 is voor € 51.000 geïnvesteerd. De voornaamste investeringen betreffen ICT (€ 38.000) en meubilair (€ 13.000). In 2019 heeft een inventarisatie plaatsgevonden. Daarbij is gebleken dat niet alle activa uit de activa-administratie nog aanwezig is. Dit heeft geleid tot een desinvestering van activa met een aanschafwaarde van € 169.000 en een boekwaarde van € 9.000.

De afschrijvingslasten bedragen in 2019 € 13.000. Omdat er meer is geïnvesteerd dan afgeschreven en gedesinvesteerd, is de waarde van de materiële vaste activa met € 29.000 toegenomen.

Vorderingen

De belangrijkste vordering betreft OCW in verband met het betaallritme van de rijksbijdrage personeel. Deze vordering ontstaat in de periode augustus tot en met december omdat maandelijks minder dan 1/12 van de rijksbijdrage wordt betaald. In de periode januari tot en met juli loopt de vordering op nul. Deze vordering bedraagt per balansdatum 2019 € 23.000 en is daarmee € 1.000 hoger dan het vorige verslagjaar.

De overige vorderingen en overlopende activa bedragen ultimo 2019 € 7.000 en zijn daarmee € 6.000 lager dan ultimo 2018. De vordering op de gemeente ad € 4.000 eind 2018 is teruggelopen naar nihil. Per 31 december 2018 was een bedrag van € 9.000 te vorderen van het samenwerkingsverband. Deze vordering is teruggelopen naar € 6.000 eind 2019.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn in 2019 met € 61.000 afgenomen. De voornaamste oorzaken van deze afname zijn het resultaat van -/- € 67.000 en de aanpassingen in het werkkapitaal van € 13.000. In het kasstroomoverzicht opgenomen in de jaarrekening is het verloop van de geldmiddelen in 2019 weergegeven.

- Toelichting op de passiva zijde van de balans:

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van Montessori Vereniging Tholen bestaat uit een algemene reserve en twee publieke bestemmingsreserves (personeel en nulmeting).

De bestemmingsreserve personeel is gevormd in 2019 ten laste van het resultaat en bedraagt € 7.000.

De nieuwe CAO PO is van kracht geworden per 1 januari 2020. In februari 2020 is een eenmalige uitkering aan personeel betaald welke gedekt wordt uit middelen ontvangen in 2019.

De reserve nulmeting is gevormd bij de invoering van de lump sum bekostiging. De toen aanwezige activa is geïnventariseerd en geactiveerd. Daartegenover is de reserve nulmeting gevormd. Jaarlijks valt een bedrag dat overeenstemt met de afschrijvingslasten van de betreffende activa vrij ten gunste van de algemene reserve. Ultimo 2019 is de reserve nulmeting nihil.

De algemene reserve is in 2019 verminderd met het negatieve resultaat verhoogd met de dotatie aan de reserve personeel. Een bedrag van € 60.000 is in mindering gebracht op de algemene reserve. Deze bedraagt ultimo 2019 nog € 79.000.

Voorzieningen

Er zijn twee voorzieningen gevormd: een voorziening voor jubileumuitkeringen en een voorziening voor groot onderhoud.

De voorziening voor jubileumuitkeringen is bestemd voor de kosten voortvloeiend uit 25- of 40-jarig dienstjubilea. Deze voorziening wordt jaarlijks bepaald op basis van het zittend personeelsbestand, hun leeftijd en de blijfkans. In 2019 is een bedrag van € 2.000 gedoteerd en ultimo 2019 bedraagt de voorziening € 4.000.

De voorziening voor groot onderhoud dient ter egalisatie van de kosten van groot onderhoud over de jaren heen. De dotatie ad € 27.000 is bepaald op basis van het Meerjaren Onderhoudsplan. In 2019 is voor € 8.000 aan groot onderhoud ten laste van de voorziening gebracht. Deze bedraagt ultimo 2019 nog € 43.000.

Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen subsidie aangewend voor de aanschaf van activa. Jaarlijks valt een bedrag vrij ter grootte van de afschrijving op de betreffende activa. Ultimo 2019 is nog een bedrag van € 300 vrij te vallen.

Kortlopende schulden

De belangrijkste kortlopende schulden betreffen de salarisgebonden schulden zoals belastingen en premies sociale verzekeringen, schulden ter zake van pensioenen en vakantiegeld en vakantiedagen.

Ultimo 2019 bedragen de salarisgebonden schulden € 34.000. Dit is € 3.000 meer dan ultimo 2018.

De overige schulden en overlopende passiva zijn met € 2.000 afgenomen in 2019.

Analyse resultaat

De begroting van 2019 liet een negatief resultaat zien van € 50.289. Uiteindelijk resulteert een negatief resultaat in boekjaar 2019 van € 60.240: een verschil van € 9.951 met de begroting. Het negatief resultaat over het boekjaar 2018 bedroeg € 50.026.

Analyse realisatie 2019 versus realisatie 2018 en realisatie 2019 versus begroting 2019

Onderstaand is de staat van baten en lasten voor het kalenderjaar 2019 opgenomen. De gerealiseerde staat van baten en lasten zijn vergeleken met de begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2019 en de gerealiseerde baten en lasten voor het kalenderjaar 2018.

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Vershil	Realisatie 2018	Vershil
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	539.366	517.296	22.070	498.168	41.198
Overige overheidsbijdragen	2.388	2.698	-310	2.214	174
Overige baten	8.021	6.735	1.286	6.801	1.220
Totaal baten	549.775	526.729	23.046	507.183	42.592
Lasten					
Personele lasten	415.099	398.589	16.510	395.725	19.374
Afschrijvingen	21.756	18.833	2.923	11.207	10.549
Huisvestingslasten	73.027	67.480	5.547	65.254	7.773
Overige lasten	100.133	92.116	8.017	85.199	14.934
Totaal lasten	610.015	577.018	32.997	557.385	52.630
Saldo baten en lasten	-60.240	-50.289	-9.951	-50.202	-10.038
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	-	-	-	176	-176
Totaal financiële baten en lasten	-	-	-	176	-176
Totaal resultaat	-60.240	-50.289	-9.951	-50.026	-10.214

- Toelichting op de staat van baten en lasten:

Het resultaat is ten opzichte van 2018 gedaald met € 10.214. De belangrijkste oorzaken van deze daling zijn:

Rijksbijdragen OCenW

De rijksbijdragen OCenW zijn in 2019 met € 22.000 gestegen. Er zijn diverse ontwikkelingen die invloed hebben op de hoogte van de rijksbijdragen. De leerlingaantallen zijn de basis voor de rijksbijdragen. Na een lichte stijging van het leerlingaantal per 1 oktober 2017 (62 → 64) en 2018 (68), zijn de aantallen per 1 oktober 2019 gestabiliseerd. Eind 2019 is een bedrag van € 7.000 ontvangen aan bijzondere bekostiging, de zogeheten convenantgelden. Deze gelden dienen, samen met een deel van de tariefsverhoging in 2019 ter dekking van de eenmalige uitkeringen betaald in februari 2020 in het kader van de nieuwe CAO. Vanuit de bijzondere bekostiging is een bestemmingsreserve personeel gevormd. In 2019 zijn de tarieven verhoogd voor zowel reguliere bekostiging als de prestatieboxgelden. Vanuit het samenwerkingsverband is in 2019 € 3.000 minder aan bijdrage ontvangen. In de begroting 2019 is uitgegaan van de hoogte van de bijdrage in 2018 ad € 23.000.

Overige overheidsbijdragen

De overige overheidsbijdragen bestaan grotendeels uit een bijdrage van de gemeente Tholen voor schoolbegeleiding ad € 2.000. De overige overheidsbijdragen 2019 zijn nagenoeg gelijk aan 2018.

Overige baten

De overige baten zijn in 2019 € 1.000 hoger dan in 2018 ondanks de daling van de ouderbijdragen met € 1.000. In 2018 is relatief weinig gebruik gemaakt van het vervangingsfonds. Om deze reden is in 2019 een bonus van € 2.000 ontvangen. Deze bonus is niet voorzien bij het opstellen van de begroting 2019.

Personele lasten

De personeelslasten zijn in 2019 € 19.000 hoger dan in 2018. De kosten van lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten zijn met € 53.000 gestegen ondanks een daling van het gemiddeld aantal werknemers. Medewerkers die niet aan hun maximum salaris zitten, krijgen jaarlijks een periodieke verhoging. De pensioenpremies zijn in 2019 sterk gestegen. De verhoging van de rijksbijdragetarieven dient mede ter dekking van deze stijging.

De overige personele lasten zijn met € 34.000 gedaald ten opzichte van 2018. De kosten personeel in loondienst zijn in 2019 met € 7.000, € 20.000 lager dan in 2018. In de begroting 2019 is geen bedrag opgenomen voor personeel niet in loondienst.

De overige overige personele lasten zijn met € 18.000 gedaald omdat er minder is uitgegeven aan scholing (-/- € 12.000) en overige personeel gerelateerde kosten (-/- € 4.000). In 2019 zijn er geen kosten gemaakt voor schoolbegeleiding (2018 € 3.000). De scholingskosten zijn met € 7.000 in 2019 € 8.000 lager begroot dan de kosten in 2018. De realisatie is zelfs nog € 4.000 lager dan is begroot.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn in 2019 met € 10.000 gestegen vanwege de gepleegde investeringen ad € 51.000 en het boekverlies vanwege de desinvesteringen ad € 9.000. Deze investeringen zijn lager dan waar van uit is gegaan in de begroting 2019. De afschrijvingslasten zijn € 3.000 hoger begroot.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn in 2019 met € 8.000 gestegen. De schoonmaakkosten zijn in 2019 € 3.000 hoger dan in 2018. In de begroting 2019 is een stijging met € 2.000 voorzien. De realisatie is nog € 1.000 hoger. Deze extra kosten zijn niet voorzien bij het opstellen van de begroting.

De overige huisvestingslasten zijn € 6.000 hoger: beveiligingskosten zijn met € 2.000 gestegen, tuinonderhoud is € 4.000 hoger.

Overige lasten

De overige lasten zijn in 2019 € 14.000 hoger dan in 2018. De voornaamste oorzaken van deze stijging zijn de accountantskosten met € 4.000 (onderdeel administratie en beheerlasten) en de volgende onderdelen van de overige overige lasten: ambulante begeleiding + € 8.000, reproductie/drukwerk + € 2.000 en werving/advertentiekosten + € 2.000.

Begroot zijn in 2019 extra uitgaven voor leer- en hulpmiddelen van € 7.000 ten opzichte van 2018. De realisatie is nagenoeg gelijk aan het vorige verslagjaar. De overige lasten zijn begroot in lijn met de hoogte van de kosten in 2018.

Totaal resultaat

Het gerealiseerde resultaat 2019 wijkt af van het begrote resultaat over 2019. De belangrijkste oorzaken van deze afwijking zijn deels gelijk aan de afwijkingen tussen realisatie 2019 en 2018:

De begroting wordt opgesteld op basis van de op dat moment geldende tarieven en bekende informatie. Daarnaast zijn er een aantal afwijkingen die te maken hebben met de methodiek van begroten. Zoals de dotatie aan de voorziening jubileumuitkeringen, deze wordt nooit begroot.

Investerings en financieringsbeleid

De vereniging heeft als uitgangspunt dat de investeringen waarvoor geen bijdragen van derden worden ontvangen, zoveel mogelijk met eigen middelen worden gefinancierd. Gezien de liquide positie van de vereniging is er ook geen reden voor het aantrekken van vreemd vermogen. De investeringen van 2019 zijn dan ook met eigen middelen gefinancierd.

In de meerjarenbalans is een prognose voor de ontwikkeling van de liquide middelen opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met de voor de komende jaren geplande investeringen. Hieruit blijkt dat de omvang van de liquide middelen de komende jaren van voldoende omvang blijft om alle verplichtingen te voldoen en de investeringen te kunnen betalen.

Treasuryverslag

De vereniging hanteert een treasurystatuut. In dit statuut is bepaald binnen welke kaders de instelling haar financierings- en beleggingsbeleid dient in te richten. Het uitgangspunt is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed.

De vereniging heeft een zeer terughoudend financieel beleid gevoerd, conform de Regelgeving Beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. Er is gebruik gemaakt van spaarrekeningen. De tegoeden op deze rekening zijn direct opeisbaar.

De vereniging heeft op 11 januari 2018 een treasurystatuut vastgesteld. Dit statuut voldoet aan de 'Regeling Beleggen, lenen en derivaten OCW 2016'. In 2019 is conform het statuut gehandeld. De bankrekeningen van de vereniging zijn ondergebracht bij de Rabobank. Deze bank voldoet aan de criteria zoals opgenomen in het statuut en de regeling.

8. KENGETALLEN

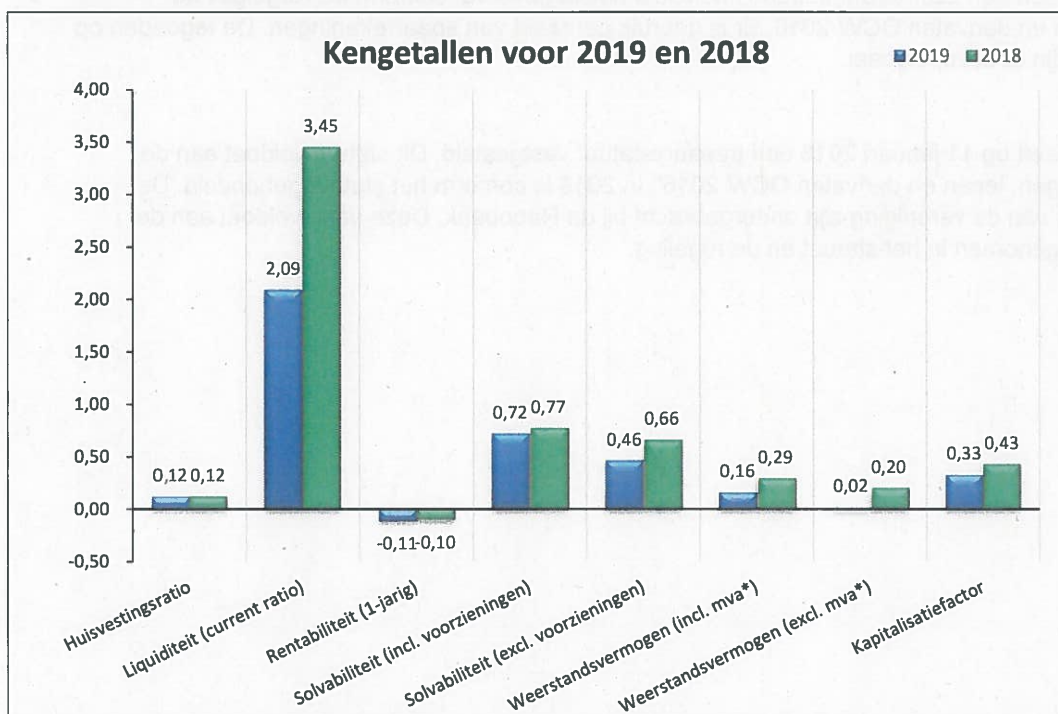
In onderstaande tabel zijn meerdere kengetallen opgenomen. Als er een signaleringswaarde is vastgesteld door de onderwijsinspectie dan staat deze vermeld. Indien bepaalde kengetallen erg afwijken ten opzichte van de signaleringswaarde, kan dit aanleiding zijn tot verder onderzoek naar een financieel risico door de onderwijsinspectie.

Een signaleringswaarde is echter geen norm voor de onderwijsinspectie.

Kengetal	2019	2018	Signaleringswaarde onderwijsinspectie
Huisvestingsratio	0,12	0,12	groter dan 0,10
Liquiditeit (current ratio)	2,09	3,45	kleiner dan 0,75
Rentabiliteit (1-jarig)	-0,11	-0,10	lager dan -0,10
Solvabiliteit (incl. voorzieningen)	0,72	0,77	kleiner dan 0,30
Solvabiliteit (excl. voorzieningen)	0,46	0,66	geen
Weerstandvermogen (incl. mva*)	0,16	0,29	kleiner dan 0,05
Weerstandvermogen (excl. mva*)	0,02	0,20	geen
Kapitalisatiefactor	0,33	0,43	geen

* mva: materiële vaste activa

Bovenstaande kengetallen zijn hieronder grafisch weergegeven.



Hierna vindt u de omschrijving en definitie per kengetal inclusief berekening.

Huisvestingsratio

Het kengetal "huisvestingsratio" geeft de verhouding weer tussen de huisvestingslasten en de totale lasten (inclusief financiële lasten).

- **Definitie:** Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen gedeeld door som van de totale lasten.

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Huisvestingslasten	73.027		65.254	
- Afschrijvingen gebouwen en terreinen	1.012		1.892	
Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen	74.039		67.146	
- Totale lasten	610.015		557.385	
Som totale lasten en financiële lasten	610.015		557.385	
Kengetal:	0,12		0,12	

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde van groter dan 0,10.

De huisvestingsratio is voor 2019 hoger dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de huisvestingsratio gelijk gebleven.

Liquiditeit (current ratio)

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de organisatie op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

- **Definitie:** De verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen en vorderingen) en de kortlopende schulden.

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Liquide middelen	79.839		140.854	
- Vorderingen	30.003		35.577	
Vlottende activa	109.842		176.431	
Kortlopende schulden	52.568		51.123	
Kengetal:	2,09		3,45	

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,75.

De liquiditeitsratio geeft aan dat 2,09 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende schulden, bestaande uit de posten benoemd in de toelichting op de balans onder 2.4 Kortlopende schulden.

De vereniging heeft op 31 december 2019 de beschikking over € 79.839 aan liquide middelen en daarnaast € 30.003 openstaan aan nog te ontvangen bedragen.

Deze bedragen zijn binnen één jaar opeisbaar, waardoor kan worden voldaan aan de openstaande schulden die binnen één jaar voldaan moeten zijn, te weten € 52.568.

De liquiditeit is voor 2019 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de liquiditeitspositie gedaald.

In bovenstaande berekening is geen rekening gehouden met de in de voorzieningen opgenomen verplichtingen.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding aan tussen het resultaat en de totale baten.

- **Definitie:** Resultaat gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
Resultaat		-60.240		-50.026
- Totaal baten	549.775		507.183	
- Financiële baten	-		176	
Som totaal baten inclusief financiële baten		549.775		507.359
Kengetal 1-jarig:		-0,11		-0,10

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde lager dan -0,10.

De rentabiliteit geeft aan hoeveel van de totale opbrengsten omgezet wordt in het uiteindelijke resultaat.

De vereniging heeft met de totale baten, te weten € 549.775, een resultaat behaald van -€ 60.240. Dit houdt in dat er naast de inzet van elke euro die ontvangen en besteed wordt er € 0,11 wordt ingeteerd op de reserves.

De rentabiliteit is voor 2019 lager dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de rentabiliteitspositie gedaald.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen aan en verschaft dus inzicht in de financieringsopbouw. De solvabiliteit geeft ook aan in hoeverre de organisatie op langere termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

- **Definitie inclusief voorzieningen:** Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Eigen vermogen	86.177		146.417	
- Voorzieningen	46.431		24.839	
Som eigen vermogen en voorzieningen		132.608		171.256
Totaal vermogen		185.447		222.728
Kengetal:		0,72		0,77

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,30.

Deze definitie van de solvabiliteit geeft aan dat 72% van het totale vermogen uit eigen vermogen ofwel reserves en voorzieningen bestaat, hetgeen inhoudt dat slechts 28% van het totale vermogen gefinancierd wordt met vreemd vermogen.

De solvabiliteit is voor 2019 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de solvabiliteitspositie gedaald.

- **Definitie exclusief voorzieningen:** Eigen vermogen gedeeld door het totale vermogen.

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
Eigen vermogen		86.177		146.417
Totaal vermogen		185.447		222.728
Kengetal:		0,46		0,66

De onderwijsinspectie hanteert geen signaleringswaarde voor deze berekening van solvabiliteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan het vermogen om niet-voorziene tot de reguliere bedrijfsvoering behorende risico's op te vangen.

- Definitie inclusief materiële vaste activa: Het eigen vermogen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten)

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
Eigen vermogen		86.177		146.417
- Totaal baten	549.775		507.183	
- Financiële baten	-		176	
Som totaal baten inclusief financiële baten		549.775		507.359
Kengetal:		0,16		0,29

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,05.

In deze definitie wordt de rol van het eigen vermogen als risicobuffer voor onvoorziene gebeurtenissen benadrukt.

Bij toepassing en verankering van het risicomanagement in de organisatie en het goed functioneren van de planning & control cyclus blijven altijd restrisico's achter. Voor het opvangen van de mogelijke financiële effecten moet het bestuur voldoende weerstandsvermogen hebben of opbouwen.

Het weerstandsvermogen is voor 2019 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is het weerstandsvermogen gedaald.

- Definitie exclusief materiële vaste activa: Het eigen vermogen minus de materiële vaste activa gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Eigen vermogen	86.177		146.417	
- Materiële vaste activa	75.605		46.297	
Verschil eigen vermogen en materiële vaste activa		10.572		100.120
- Totaal baten	549.775		507.183	
- Financiële baten	-		176	
Som totaal baten inclusief financiële baten		549.775		507.359
Kengetal:		0,02		0,20

De onderwijsinspectie hanteert geen signaleringswaarde voor deze berekening van het weerstandsvermogen.

Kapitalisatiefactor

De kapitalisatiefactor geeft een indicatie hoe rijk een schoolbestuur is; dit om te signaleren of onderwijsorganisaties misschien een deel van hun kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken.

- Definitie: De activazijde van de balans minus de materiële vaste activa betreffende gebouwen en terreinen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Balans totaal	185.447		222.728	
- Materiële vaste activa gebouwen en terreinen	1.507		5.292	
Verschil balans totaal en materiële vaste activa gebouwen en terreinen		183.940		217.436
- Totaal baten	549.775		507.183	
- Financiële baten	-		176	
Som totaal baten inclusief financiële baten		549.775		507.359
Kengetal:		0,33		0,43

De onderwijsinspectie hanteert geen signaleringswaarde voor de kapitalisatiefactor.

9. CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen voor de vereniging. Hiermee willen we een beeld geven over de continuïteit van de vereniging.

Er is geen sprake van majeure investeringen of van doorcentralisatie van de huisvesting.

Kengetallen

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Aantal leerlingen per 1 oktober	68	68	67	66	66
Personele bezetting in fte per 31 december					
Bestuur / Management	0,10	0,60	0,60	0,60	0,60
Personeel primair proces	4,71	4,43	3,44	2,86	2,86
Ondersteunend personeel	0,27	0,33	0,70	1,29	1,29
Totale personele bezetting	5,08	5,36	4,74	4,75	4,75

Overige kengetallen

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Aantal leerlingen / Totaal personeel	13,39	12,69	14,14	13,89	13,89
Aantal leerlingen / Onderwijzend personeel	14,44	15,35	19,48	23,08	23,08

- Toelichting op de kengetallen

De verwachte leerlingaantallen

Er zijn de afgelopen periode diverse scenario's onderzocht van leerlinginstroom. Uitgangspunt van de vastgestelde meerjarenbegroting is een relatief stabiel leerlingaantal.

De personele bezetting

De afgelopen jaren is vanwege negatieve resultaten het eigen vermogen van Montessori Tholen sterk afgenomen. Dit noodzaakt tot ingrijpende maatregelen. Daarom is besloten om terug te gaan van vier naar drie groepen. Een leerkracht zal worden vervangen door een onderwijsassistent ter ondersteuning van de leerkrachten. Aan de beëindiging zijn geen extra kosten verbonden.

Balans

Activa	Realisatie 31-12-2018	Realisatie 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021	Prognose 31-12-2022

Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	46.297	75.605	80.000	80.000	80.000
Financiële vaste activa	-	-	-	-	-
Totaal vaste activa	46.297	75.605	80.000	80.000	80.000
Vorraden	-	-	-	-	-
Vorderingen	35.577	30.003	24.000	24.000	24.000
Kortlopende effecten	-	-	-	-	-
Liquide middelen	140.854	79.839	46.549	55.230	60.199
Totaal vlottende activa	176.431	109.842	70.549	79.230	84.199
Totaal activa	222.728	185.447	150.549	159.230	164.199

Passiva	Realisatie 31-12-2018	Realisatie 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021	Prognose 31-12-2022

Algemene reserve	146.275	79.428	50.344	57.230	60.199
Bestemmingsreserves	142	6.749	-	-	-
Overige reserves / fondsen	-	-	-	-	-
Eigen vermogen	146.417	86.177	50.344	57.230	60.199
Voorzieningen	24.839	46.431	48.205	50.000	52.000
Langlopende schulden	349	271	-	-	-
Kortlopende schulden	51.123	52.568	52.000	52.000	52.000
Totaal passiva	222.728	185.447	150.549	159.230	164.199

- Toelichting op de balans

Bij de materiele vaste activa hebben na 2020 de investeringen en de afschrijvingen een vergelijkbaar niveau zodat de waarde gelijk blijft.

Bij de vorderingen en kortlopende schulden is uitgegaan van een genormaliseerd niveau.

De liquide middelen zijn de sluitpost in de balans. In 2020 is een verlies geprognoseerd. Daarnaast zal voor € 25.000 aan groot onderhoud worden uitgevoerd. Om deze redenen loopt het saldo liquide middelen terug in 2020. In de jaren daarna is een bescheiden positief resultaat begroot. Dit tezamen met een bescheiden investeringsniveau zorgt voor een lichte stijging van het saldo liquide middelen.

Het geprognoseerde resultaat is ten laste of ten gunste van het eigen vermogen gebracht. De bestemmingsreserve personeel zal in 2020 worden aangewend voor de eenmalige cao uitkeringen in februari.

Jaarlijks wordt € 27.000 gedoteerd aan de voorziening groot onderhoud. In 2020 zal in principe voor € 25.000 groot onderhoud worden uitgevoerd. Daadwerkelijke uitvoering zal t.z.t. worden gezien vanuit de ontwikkeling van ons liquiditeitssaldo en eventuele uitkomsten van gesprekken met de gemeente over (toekomstige) huisvesting. In de jaren daarna is de hoogte van het groot onderhoud ingeschat op basis van het Meerjaren Onderhoudsplan in combinatie met de financiële ruimte die de school heeft.

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Aantal leerlingen	68	68	67	66	66
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	498.168	539.366	526.913	546.288	553.222
Overige overheidsbijdragen	2.214	2.388	2.078	2.164	2.188
Overige baten	6.801	8.021	8.365	10.221	10.115
Totaal baten	507.183	549.775	537.356	558.673	565.525
Lasten					
Personeelslasten	395.725	415.099	416.253	398.396	407.621
Afschrijvingen	11.207	21.756	14.771	15.271	15.771
Huisvestingslasten	65.254	73.027	63.182	64.016	64.872
Overige lasten	85.199	100.133	72.602	74.104	74.292
Doorbetalings aan schoolbesturen	-	-	-	-	-
Totaal lasten	557.385	610.015	566.808	551.787	562.556
Saldo baten en lasten	-50.202	-60.240	-29.452	6.886	2.969
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	176	-	-	-	-
Financiële lasten	-	-	-	-	-
Totaal financiële baten en lasten	176	-	-	-	-
Totaal resultaat	-50.026	-60.240	-29.452	6.886	2.969

- Toelichting op de staat van baten en lasten

Het is het bestuur en management duidelijk dat de lijn van behaalde negatieve resultaten uit het verleden niet kan worden gehandhaafd. Het eigen vermogen is dusdanig teruggelopen dat het hiervoor geen ruimte meer biedt. In deze beleidsrijke meerjarenbegroting zijn taakstellingen opgenomen omtrent personele en overige lasten. Er zijn maatregelen getroffen om de financiën gezonder te maken. Zo wordt het aantal klassen terug gebracht van vier naar drie en krijgt de IB-er de nadrukkelijke opdracht om de uitgaven van ambulante begeleiding te monitoren. Ook op de overige lasten zal sterk worden bezuinigd. Uiteindelijk zal dit beleid leiden tot een klein positief resultaat.

Overige rapportages

- Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Binnen de Montessori Vereniging Tholen heeft het bestuur sinds het schooljaar 2009-2010 een kwartaalrapportage geïntroduceerd door de directeur-bestuurder t.b.v. het toezichthoudend bestuur. Een onderdeel van deze kwartaalrapportage is het onderkennen van potentiële risico's en de daaraan gerelateerde beheersmaatregelen.

Het bestuur is in oktober 2018 overgegaan op het one-tier model met een scheiding van uitvoerend en toezichthoudend bestuur. Er wordt op dit moment een toezichtkader uitgewerkt onder advies van de VBS.

Voor de schoolleiding zijn algemeen erkende competenties beschreven door de Nederlandse Schoolleiders Academie, deze zijn overgenomen door het bestuur.

- Risicomanagement en de beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Een belangrijke onzekerheid is het leerlingaantal. In de huidige meerjarenbegroting is uitgegaan van een relatief stabiel leerlingaantal.

Vanwege het lerarentekort is vervanging bij ziekte een grote uitdaging. Het is wenselijk te voorkomen dat overige medewerkers te zwaar belast worden of klassen naar huis gestuurd moeten worden.

Ondertekening namens het bestuur

Datum:

Plaats:

Naam:

Functie:

Ondertekening:

10. Verslag Raad van Toezicht

Boekjaar 2019

Bestuur

In het vorige verslag werd melding gemaakt van de grote veranderingen op bestuurlijk niveau. Door het aanstellen van Koert Capel als directeur-bestuurder werd een nieuwe stap gezet in de verdere bestuurlijke professionalisering van onze school.

Dit schooljaar is het opgestelde conceptueel toezichtkader naast de praktijk gelegd en beoordeeld op bruikbaarheid en haalbaarheid in samenspraak met de directeur-bestuurder. Centraal stond of het relevant maar ook reëel is wat volgens dit kader door de toezichthouders van hem wordt verwacht, waarbij overigens de IBer over het aandachtsveld onderwijskwaliteit wordt bevraagd.

In het volgende schooljaar zal het toezichtkader in de definitieve vorm in werking treden en is de scheiding tussen uitvoering en toezicht volledig geborgd. Desalniettemin zal ook dan op gezette tijden sprake zijn van (zelf-)evaluaties, ook in samenspraak met extern deskundige en directeur van de Vereniging Bijzonder Scholen, Edward Molenbeek. Het definitieve toezichtkader is een mooi en ook tastbaar resultaat, maar zeker geen statisch eindpunt. Het bestuur heeft al een start gemaakt met een continu proces van zelfevaluatie en externe feedback over bestuurlijk functioneren.

De vernieuwde aanpak heeft er toe geleid dat het afgelopen jaar de toezichthoudende bestuurders zich steeds beter in hun rol konden vinden, zij werkdrukvermindering ervoeren en dat zij verder uit beeld zijn verdwenen bij de personeelsleden, in tegenstelling tot de uitvoerende directeur-bestuurder die dagelijks op de werkvloer te vinden is. De uitvoerend bestuurder heeft gaandeweg steeds meer uitvoerende taken naar zich toetrokken en voert dit vervolgens professioneel en naar volle tevredenheid van de toezichthouders uit. Met het actualiseren van formele documenten, het toevoegen van ontbrekende documenten en het oprichten van een KraalWiki is ook op het gebied van intern kennis delen en borgen enorme vooruitgang geboekt.

Het vervullen van de taak als toezichthouder is nu duidelijk afgebakend door het strikte toezichthouderschap zoals beschreven in het toezichtkader. Ondanks het genoemde afnemen van de tijdsinvestering blijft het moeilijk ouders te bewegen toe te treden tot een ouderbestuur. Niet alleen omdat het vervullen van deze rol de nodige verantwoording met zich mee brengt: door een afnemend aantal leerlingen neemt ook het potentieel aan kandidaten af, los van de vraag of eventueel belangstellende ouders wel zouden voldoen aan bepaalde vereiste competenties. Deze zorg over het waarborgen van bestuurlijke kwaliteit en continuïteit zal nog actueler worden als de huidige voorzitter van het bestuur in het voorjaar van 2021 na een periode van 7,5 jaar haar bestuursfunctie zal neerleggen.

Wervingsacties zijn tot nu toe niet succesvol gebleken. Twee toezichthouders, de secretaris en de penningmeester, en de uitvoerend directeur-bestuurder zullen vanaf dat moment het bestuur vormen. Het blijft wenselijk minimaal 1 nieuwe toezichthouder te benoemen. Of dit mogelijk een externe toezichthouder met relevante expertise mag en kan zijn wordt momenteel onderzocht. Tot op heden betrof het altijd ouders van leerlingen op school.

De bestuurlijke vernieuwing heeft ook een positief effect gehad op het contact met de MR. De directeur-bestuurder neemt deel aan de MR-vergadering, het toezichthoudende bestuur onderhoudt twee keer per jaar contact. Op dit moment worden de vernieuwingen positief door de MR beoordeeld en geven zij alle steun.

Financiën

De penningmeester heeft ook het afgelopen schooljaar in samenspraak met de directeur-bestuurder en met steun van het voltallige bestuur het financiële beleid uitgevoerd en daarbij zijn uitvoerende rol dit schooljaar voor een belangrijk deel behouden. Dit financiële beleid wordt zoals gebruikelijk aan het einde van het schooljaar voorgelegd aan de ALV en getoetst door zowel administratiekantoor Dyade als accountantsbureau PWC.

Speerpunten van het financiële beleid zijn een financieel gezonde exploitatie bij het huidige leerlingenaantal en het vergroten van inkomsten en financiële reserve.

De financiële zorgen zijn helaas ook dit jaar aanwezig. Van grote invloed is geweest dat om de kwaliteit van onderwijs op onze school op peil te houden bepaalde flinke investeringen niet langer konden uitblijven op het gebied van onder meer lesmateriaal, ICT, schoolgebouw en inventaris; dit terwijl de leerlingenpopulatie stabiliseerde en helaas niet de verwachte groei liet zien.

Desondanks geven Dyade en PWC aan dat de kengetallen nog altijd op orde zijn: solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit zijn volgens hen telkens binnen de voorgeschreven richtlijnen gebleven. Met name de sterke afname van het eigen vermogen is zorgelijk en maakt ingrijpende maatregelen in 2020 noodzakelijk. De bedrijfsspaarrekening en een beleidsarme meerjarenbegroting 2020-2024 geeft te zien dat de snelheid van afname van het eigen vermogen binnen 2 jaar tot faillissement zou leiden. Dat er geen sprake mag zijn van een beleidsarme benadering moge duidelijk zijn.

Om optimale grip op deze situatie te behouden zijn daarom aan aantal scenario's opgesteld die zijn losgelaten op de meerjarenbegroting. Penningmeester en directeur-bestuurder wisten in samenspraak met financieel deskundigen een zeer verhelderende analyse te presenteren, als alternatief voor een beleidsarme benadering met het einde van de school in zicht. Het bestuur heeft op basis hiervan gekozen voor een helder beleid gebaseerd op een realistisch scenario. Bezuinigingsmaatregelen zijn geformuleerd waarbij helaas het korten op de formatie niet viel te voorkomen. De directeur-bestuurder heeft echter hier snel op

geanticipeerd, een plan van aanpak geformuleerd en proactief het team betrokken bij het denken over een innovatieve opzet voor het komende schooljaar om zo zwakte en dreiging om te buigen tot nieuwe kansen en uitdagingen. De aanpak zal een nieuw onderwijsconcept omvatten waarbij ook het schoolgebouw zal worden aangepast tegen minimale kosten. Daarbij staat centraal het behoud en mogelijk zelfs het vergroten van de onderwijskwaliteit en montessoriaanse identiteit, met daarnaast vooral ook het uitvoerbaar en hanteerbaar houden van de taken van het team. Er mag en kan voor hen geen sprake zijn van verdere werkdrukverhogende omstandigheden. Het ontgaat de toezichthouders niet met welke positiviteit, creativiteit en welwillendheid alle teamleden dit oppakken en meedenken.

Ook de komende jaren blijft het van levensbelang voor onze school de belangrijkste risico's en onzekerheden op het gebied van strategie, operationele activiteiten, financiële positie, financiële verslaglegging en wet- en regelgeving te volgen. Waarbij duidelijk is dat een substantiële groei van de leerlingenpopulatie essentieel is voor het voortbestaan.

Zowel jaarrekening 2018 als (meerjaren)begroting 2019 zijn behandeld op de bestuursvergadering van 7 mei 2019. Daarna is een aantal verzoeken tot verdere uitleg buiten de vergadering afgehandeld. Inhoudelijk was het bestuur echter al akkoord met beide documenten op genoemde vergadering.

Huisvesting

Huisvesting blijft eveneens een belangrijk aandachtsgebied van het bestuur. Op initiatief van de gemeente Tholen is een intensieve samenwerking gestart om met alle schoolbesturen in de gemeente te komen tot een Integraal Huisvestings Plan (IHP). Met de schoolbesturen stemt de gemeente af welke individuele behoeften, onderhoudsprogramma's en onderwijsontwikkelingen te verwachten zijn binnen de kaders van renovatie en nieuwbouw. De gehanteerde periodes zijn respectievelijk 40 en 60 jaar. Na een periode waarin De Kraal zich genoodzaakt zag om zich terug te trekken uit het Brede School-plan geeft dit initiatief nieuwe handvatten voor constructieve samenwerking met andere scholen en gemeente. Wel bepleit De Kraal een status aparte in dit IHP vanwege het bouwjaar 1993, dat geheel afwijkt van de leeftijd van andere gebouwen in de gemeente en waardoor het gebouw al over een hoger energielabel beschikt dan momenteel is vereist. In het overleg heeft De Kraal aangegeven dat de noodzakelijke investeringen in het gebouw niet kunnen worden uitgesteld tot de renovatiedatum die de IHP-cyclus voorstelt, maar dat De Kraal ook niet draagkrachtig genoeg is om deze zelfstandig uit te voeren.

Leerlingenpopulatie

Zorgelijk is zoals al aangegeven dat de beoogde groei van de leerlingenpopulatie uitbleef met name als gevolg van onvoorziene omstandigheden buiten de beïnvloedingsmogelijkheden van De Kraal, zoals het onverwacht verhuizen van potentiële leerlingen. Daarnaast kan op basis van actuele demografische gegevens worden geconcludeerd dat de verwachting van substantiële groei van het aantal leerlingen voorlopig niet te hoog gespannen mag zijn. Desalniettemin wordt er gepoogd extra nieuwe leerlingen aan te trekken door slimme publiciteit op strategische plaatsen en goed gekozen momenten, en door optimaal gebruik te maken van free publicity. Het hiermee vergroten van naamsbekendheid en het terugwinnen van de regionale functie van De Kraal, met name in Halsteren, is een van de speerpunten in de PR-campagne. Dit lijkt vruchten af te werpen en zal hopelijk snel resulteren in nieuwe aanwas. Ook het uitblijven van de komst van een vrije school in de buurt is vanuit het perspectief van De Kraal een goede ontwikkeling. Verder is er hoop gevestigd op het gegeven dat onze school zich volgend jaar nog beter kan profileren als enige basisschool in Tholen Stad die niet opgaat in de massale Brede school en zodoende blijft beschikken over een ruim opgezet, aantrekkelijk en uniek schoolgebouw. De mooie ligging zal nog beter gaan opvallen door het saneren van het merendeel van de omliggende, dan inmiddels verlaten schoolgebouwen.

Momenteel worden mogelijkheden verkend voor het opnemen van een peuterspeelzaal / opvang vanaf 2 jaar binnen ons schoolgebouw. Hiermee wordt beoogd dat kinderen die samen met hun ouders reeds binnen ons schoolgebouw een positieve ervaring hebben opgedaan eerder geneigd zijn door te stromen naar groep 1 van De Kraal. Hiermee wordt voorkomen dat deze kinderen vanuit opvang in het gebouw van de Brede school direct aldaar naar een basisschool doorstromen en De Kraal geheel buiten beeld dreigt te blijven. Ook deze strategische zet zou een bijdrage moeten gaan leveren in het groeien van de leerlingenpopulatie en dus inkomsten.

Passend onderwijs

Een financiële tegenslag wordt helaas ook voorzien bij regionaal samenwerkingsverband Kindop1. In 2019 heeft Kindop1 een wijziging in de bekostiging aangekondigd. Deze lijkt nadelig te gaan uitpakken voor De Kraal, dat een relatief grote hoeveelheid arrangementen heeft (7 op 68). Op uitnodiging van het bestuur heeft begin 2020 een gesprek met de directeur van Kindop1 plaatsgevonden. Kaders, mogelijke overgangsmaatregelen en het gebrek aan regelruimte voor éénpitters zijn aan de orde gesteld. Hoewel het een prettig gesprek was en coulerance werd verondersteld met oog voor de genoemde specifieke problematiek moet De Kraal nog afwachten hoe het feitelijk financieel zal gaan uitpakken. Los van deze onzekerheid ambieert De Kraal in 2020 het ondersteuningsprofiel meer onder de aandacht van de omgeving te gaan brengen, toegespitst op het aantrekken van leerlingen

die baat hebben bij een rustige werkomgeving of die baat hebben bij een gelijkvloers gebouw.

Identiteit

Waken voor het behoud van de montessoriaanse identiteit van de school is een specifiek aandachtspunt voor de toezichthouders. Praktisch krijgt dit vorm door het beschikken over en aanschaffen van montessoriaans lesmateriaal en de professionalisering van leerkrachten hierin. Ook de relatie met de Nederlandse Montessori koepelorganisatie als landelijke ondersteuner en initiator zou hierbij een belangrijke rol kunnen spelen. Helaas is ook het afgelopen jaar over deze koepel onvrede ontstaan, door het uitblijven van bepaalde acties richting de scholen, maar ook in het algemeen zoals het meermaals niet anticiperen op onjuiste, negatieve berichtgeving aangaande montessorionderwijs in landelijke media. Beterschap is beloofd en een nieuwe weg zou zijn ingeslagen. Dit is een positief signaal waarvan de praktische uitwerking met interesse tegemoet wordt gezien.

Daarnaast moet ook intern zicht worden gehouden op wat typisch montessoriaans is maar momenteel niet sterk genoeg op onze school aanwezig is of zelfs ontbreekt. En ook andersom: wat wordt op onze school ten onrechte door de jaren heen als typisch montessoriaans beschouwd en in stand gehouden op strikt genomen oneigenlijke gronden die mogelijk ingrijpende vernieuwingen en verbeteringen tegenwerken. Van beide situaties blijkt sprake; daar waar het verworpen is tot een gewoonte of zelfs een traditie en wordt beleefd als essentieel voor de identiteit, is zo'n situatie soms moeilijk te wijzigen.

Naast intern toezichthouden op de montessoriaanse identiteit is het ook zaak dit uit weten te stralen. Essentieel, omdat dit ook alles te maken heeft met het onderscheidend vermogen van onze school. Deze wijze van profileren en hiermee leerlingen werven zal voortdurend moeten worden getoetst. De Kraal is zich er zeer van bewust dat ook op andere scholen elementen van werken, die voorheen aan montessoriaans onderwijs waren voorbehouden, geïmplementeerd worden en puur klassikaal onderwijs overal aan het verdwijnen is. Zelfs het continurooster waarmee De Kraal ook minder montessoriaans ingestelde ouders mee trok, wordt steeds meer gemeengoed. De vraag wat de meerwaarde van De Kraal is, is fundamenteel en raakt het bestaansrecht. Meer dan ooit wordt nu ingezet op het nog beter en meer montessoriaans inrichten van de lessen met extra aandacht voor bijvoorbeeld muziek en kosmisch onderwijs. Sinds dit schooljaar is dit structureel gepland op donderdagen met daarbij de ook specifiek montessoriaanse groepsoverstijgende activiteiten.

Een als montessoriaans ervaren traditie van verplichte ouderparticipatie is dit jaar komen te vervallen. De ALV heeft ingestemd met de voorstellen om wijzigingen ten aanzien van ouderparticipatie, -bijdragen en -contributie aan te brengen. Door het niet meer verplicht kunnen stellen van lidmaatschap en contributie en omdat onze school zelf eveneens niet meer de ouderparticipatie verplicht wenst te stellen, zijn dit schooljaar vernieuwende

ouderbetrokkenheid-activiteiten gestart die ook beter passen bij deze tijd. Vrijwilligers vinden blijft moeilijk, echter belangstellenden vinden voor afgebakende klussen is makkelijker. De ouderbijdragen op onze school zijn nu geheel vrijwillig en de bereidheid om een bijdrage te leveren is boven verwachting hoog gebleven.

Team

Sinds november 2019 is een nieuwe leraar werkzaam. Net als haar voorganger zal zij worden voorbereid op een rol als adjunct-directeur om een "tandem" te kunnen vormen met de directeur-bestuurder.

Met de onderwijskwaliteit op De Kraal gaat het goed. Enige zorgen ten aanzien van de bovenbouw zijn terecht. Al eerder was geconstateerd dat expertise verwerven met betrekking tot pre-puberaal gedrag noodzakelijk is. Vorig schooljaar is van start gegaan met een EDUX training voor de bovenbouw en was gekozen voor een meer structurele aanpak, namelijk de werving van een gespecialiseerde en ervaren leerkracht uit het voortgezet onderwijs. Helaas is deze leerkracht door gezondheidsredenen uitgevallen en heeft dit een averechtse uitwerking gehad op de bovenbouw zonder iets af te doen aan de invaller die dit voortvarend heeft opgepakt. Daarnaast is het gebrek aan vervangende leerkrachten groot en vormt dit een bijna dagelijks terugkerende risico voor de lesuitvoering. Ook dit heeft een nadelig effect gehad, op de bovenbouw in het bijzonder. De Kraal is twee oud-leerkrachten zeer erkentelijk dat zij bereid waren zo nu en dan in te vallen en de hoogste nood te ledigen waarmee het naar huis moeten sturen van leerlingen tot een minimum beperkt kon blijven.

Het ziekteverzuim ligt onder het landelijk gemiddelde en hoewel het uitvallen van les als gevolg van ziekte een enkele keer is voorgekomen blijft onze school ruim boven de minimum norm effectieve lessen. Aan een reservepool is gewerkt maar blijkt de afgelopen jaren door schaarste helaas een bijna onmogelijke missie te zijn.

Vernieuwing en kwaliteit

Ook in 2019 is veel tijd en aandacht geïnvesteerd in AVG, mede geholpen door een audit op dit vlak. Het AVG-register is vernieuwd en papieren dossiers zijn gedeels afgeschaft.

Zoals al uiteengezet zal uit financiële noodzaak en ook op basis van demografische prognose De Kraal in het schooljaar 2020-2021 de organisatie van het onderwijs veranderen naar het lesgeven in een leerlandschap met instructiemomenten per jaargroep. Aansluitend zal het onderwijsaanbod en het volgen van de leerlingen worden geoptimaliseerd en het werken vanuit leerlijnen in plaats van jaargroepen worden opgezet. Door de noodzakelijke kostenreductie zal met minder leerkrachten worden gewerkt en het werken in eigen leslokalen los worden gelaten. Het onderwijs wordt verplaatst naar een nieuw in te richten leerlandschap en een extra onderwijsassistent wordt aangesteld. Het bestuur zal deze ontwikkeling nauwgezet blijven volgen.

In mei wordt het bezoek van de onderwijsinspectie verwacht. De focus ten aanzien van het bestuur liggen op de doelmatigheid van het gevoerde financiële beleid en hoe het bestuur haar toezicht organiseert. Aangetoond moet worden dat wordt voldaan aan wettelijke kaders en het realiseren van eigen ambities. Met vertrouwen wordt de komst van de inspectie tegemoet gezien. Er is een goed onderbouwde meerjarenbegroting opgesteld. Daarnaast heeft de directeur-bestuurder een professioneel dashboard opgesteld om het toezichthoudend deel van het bestuur in een continu proces te kunnen blijven informeren. Ook is door de overstap naar ParnasSys een bestuursmodule beschikbaar gekomen om eveneens 24/7 relevante informatie te kunnen raadplegen via een online portal. Tijdens het bezoek kan ook worden gepresenteerd dat de uitgangspunten van kwaliteitszorg op De Kraal zijn verwerkt in een integraal model met een toegankelijk karakter: de KraalKlaver. De gedachte hierachter is dat dialoog de kern vormt van vier heel verschillende kwalitatieve benaderingen van de kwaliteit van De Kraal. De vier bladeren verwijzen naar vier categorieën kwaliteitsinstrumenten die samen de kwaliteit van De Kraal in beeld brengen. Het model biedt een handvat bij het proces wat reeds in de praktijk in gang is gezet.

Actualiteit en toekomst

Het schooljaar is bij het schrijven van dit verslag nog niet ten einde en wij verkeren allen in een door de het Coronavirus gedomineerde uitzonderlijke situatie. Hoewel alle betrokkenen met veel bevoegenheid in het belang van de leerlingen alles voor onze school geven, is het een onzekere tijd, die vele aanpassing vergt en ook een scherpe blik op de nabije toekomst vertroebelt.

Indrukwekkend was de snelle handelswijze door team en directie waardoor de leerlingen van De Kraal al snel over een e-learning omgeving konden beschikken. Ook de wijze waarop het team alle leerlingen in deze bijzondere situatie op de radar is blijven houden en betrokkenheid toont verdient niets dan lof.

Hoe het onderwijs in het "nieuwe normaal" vorm gaat krijgen hangt af van de komende ontwikkelingen. Het vertrouwen is groot dat ook hiervoor goede alternatieven worden gevonden in het belang van de leerlingen en hun recht op goed onderwijs.

Toezichthoudend bestuur

Montessori Vereniging Tholen

JAARREKENING

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekening is opgesteld in gehele euro's.

Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Voor zover noodzakelijk worden op de vorderingen voorzieningen getroffen voor verwachte oninbaarheid.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.
De gevolgen van COVID-19 zijn toegelicht in de Gebeurtenissen na balansdatum.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.
Bij de bepaling voor de voorziening groot onderhoud ultimo 2019 is gebruik gemaakt van de tijdelijke uitzonderingsbepaling conform RJO 4, lid 1c.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Grondslagen Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven. Tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie	afschrijvings- termijn in maanden	afschrijvings- percentage per jaar	activerings- grens in €
Gebouwen: Permanent	120	10,00%	200
Installaties: Verwarming	180	6,67%	200
Installaties: Alarm	120	10,00%	200
Kantoormeubilair/-inventaris: Bureau's	180	6,67%	200
Kantoormeubilair/-inventaris: Stoelen	120	10,00%	200
Kantoormeubilair/-inventaris: Kasten	180	6,67%	200
Huishoudelijke apparatuur	60	20,00%	200
Schoolmeubilair/-inventaris: Docentensets	180	6,67%	200
Schoolmeubilair/-inventaris: Leerlingensets	120	10,00%	200
Schoolmeubilair/-inventaris: Schoolborden	180	6,67%	200
Schoolmeubilair/-inventaris: Garderobe	180	6,67%	200
Schoolmeubilair/-inventaris: Kasten	180	6,67%	200
Schoolmeubilair/-inventaris: Vloerbedekking	180	6,67%	200
Onderwijskundige apparatuur	60	20,00%	200
Apparatuur/machines	60	20,00%	200
ICT: Servers/netwerk/digiborden	96	12,50%	200
ICT: Computers/printers	60	20,00%	200
Leermiddelen	96	12,50%	200

Gebouwen

De gebouwen en terreinen worden opgenomen indien sprake is van economisch eigendom. Hiervan is sprake in het geval van eigen investeringen of van doordecentralisatie van de huisvesting. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Op terreininventaris wordt wel afgeschreven.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan 12 maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en bestemmingsreserve.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, welke door het bestuur is aangebracht.

Omschrijving	Doel	Beperkingen	EUR
- Reserve personeel	salariskosten uit cao.	cao	6.749

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Voor het contant maken van de waarde van de voorziening wordt gerekend met een rekenrente welke voor eind 2019 wordt bepaald. De berekening is als volgt:

Rekenrente = Wettelijke rente (bron: DNB) -/- Inflatie (bron: CBS).

Voor 2019 wordt er gerekend met een rekenrente van -0,70%. Waarbij de waarde voor de wettelijke rente vastgesteld is op 2,00% en de uitgangswaarde voor de inflatie 2,70% is.

Jubileumuitkeringen

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Voor de berekening van de contante waarde van de voorziening wordt gerekend met de rekenrente welke onder het kopje voorzieningen is benoemd. Daarnaast wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Voorziening groot onderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Bij de bepaling voor de voorziening groot onderhoud ultimo 2019 is gebruik gemaakt van de tijdelijke uitzonderingsbepaling conform RJO 4, lid 1c.

Kortlopende schulden

De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen Staat van Baten en lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Het resultaat van de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan de (bestemde) reserve(s) die door het bestuur is/ zijn bepaald.

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Vereniging de condities voor ontvangst kan aantonen.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

De Vereniging heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt als verplichtingenbenadering.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Pensioenregeling

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen.

De instelling is volgens de cao aangesloten bij het ABP. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2019 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2019 97,80%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Grondslagen Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, de liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Rente- en kasstroomrisico

De Instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen). Met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt de instelling risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de markttrente.

Kredietrisico

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal voldoen aan het treasurybeleid.

BALANS PER 31 DECEMBER 2019

En vergelijkende cijfers 2018. - na verwerking resultaatbestemming -

		31-12-2019		31-12-2018	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.1	Vaste activa				
1.1.2	Materiële vaste activa		75.605		46.297
	<i>Totaal vaste activa</i>		<u>75.605</u>		<u>46.297</u>
1.2	Vlottende activa				
1.2.2	Vorderingen		30.003		35.577
1.2.4	Liquide middelen		79.839		140.854
	<i>Totaal vlottende activa</i>		<u>109.842</u>		<u>176.431</u>
	TOTAAL ACTIVA		<u>185.447</u>		<u>222.728</u>
2	PASSIVA				
2.1	Eigen vermogen		86.177		146.417
2.2	Voorzieningen		46.431		24.839
2.3	Langlopende schulden		271		349
2.4	Kortlopende schulden		52.568		51.123
	TOTAAL PASSIVA		<u>185.447</u>		<u>222.728</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019
En vergelijkende cijfers 2018

	2019		Begroot 2019		2018	
	€	€	€	€	€	€
3 Baten						
3.1 Rijksbijdragen OCW	539.366		517.296		498.168	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	2.388		2.698		2.214	
3.5 Overige baten	8.021		6.735		6.801	
<i>Totaal baten</i>		<u>549.775</u>		<u>526.729</u>		<u>507.183</u>
4 Lasten						
4.1 Personeelslasten	415.099		398.589		395.725	
4.2 Afschrijvingen	21.756		18.833		11.207	
4.3 Huisvestingslasten	73.027		67.480		65.254	
4.4 Overige lasten	100.133		92.116		85.199	
<i>Totaal lasten</i>		<u>610.015</u>		<u>577.018</u>		<u>557.385</u>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<u>-60.240</u>		<u>-50.289</u>		<u>-50.202</u>
6 Financiële baten en lasten						
6.1 Financiële baten	-		-		176	
<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<u>-</u>		<u>-</u>		<u>176</u>
Totaal resultaat *		<u><u>-60.240</u></u>		<u><u>-50.289</u></u>		<u><u>-50.026</u></u>

*(- is negatief)

Bestemming van het resultaat

De bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

KASSTROOMOVERZICHT 2019
En vergelijkende cijfers 2018

Ref.	2019		2018		
	€	€	€	€	
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering (saldo baten en lasten)		-60.240		-50.202	
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>					
- Afschrijvingen	4.2	21.756	11.207		
- Mutaties voorzieningen	2.2	21.592	21.425		
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat		43.348		32.632	
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>					
- Vorderingen	1.2.2-/1.2.2.14	5.567	-2.209		
- Kortlopende schulden	2.4-/2.4.18	1.446	-4.674		
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal		7.013		-6.883	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		-9.879		-24.453	
Ontvangen interest	6.1.1-/1.2.2.14	8		168	
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-9.871		-24.285	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen in materiële vaste activa	1.1.2	-51.065	-5.246		
Desinvesteringen in materiële vaste activa	1.1.2	-	-		
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-51.065		-5.246	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Aflossing langlopende schulden	2.3	-79	-310		
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-79		-310	
Kasstroom uit overige balansmutaties					
Mutatie liquide middelen	1.2.4	-61.015		-29.842	
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:					
		2019		2018	
		€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1		140.854		170.696	
Mutatie boekjaar liquide middelen		-61.015		-29.842	
Stand liquide middelen per 31-12		79.839		140.854	

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1 Activa

1.1 Vaste Activa

1.1.2 Materiële vaste activa

	1.1.2.1 Gebouwen	1.1.2.2 Terreinen	1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	1.1.2.4 Overige materiële vaste activa	Totaal materiële vaste activa
--	-----------------------------	------------------------------	---	---	--

	€	€	€	€	€
Stand per 01-01-2019					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	20.117	7.215	107.043	97.382	231.757
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	16.124	5.916	94.839	68.581	185.460
Materiële vaste activa per 01-01-2019	3.993	1.299	12.204	28.801	46.297
Verloop gedurende 2019					
Investeringen	-	-	50.596	469	51.065
Desinvesteringen	8.771	7.215	95.548	57.600	169.134
Afschrijvingen	2.486	1.298	12.315	5.657	21.756
Afschrijvingen op desinvesteringen	8.771	7.215	95.548	57.600	169.134
Mutatie gedurende 2019	2.486-	1.298-	38.281	5.188-	29.309
Stand per 31-12-2019					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	11.346	-	62.092	40.251	113.689
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	9.839	-	11.607	16.638	38.084
Cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa per 31-12-2019	1.507	-	50.485	23.613	75.605

In 2019 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden. Alle materiële activa die niet meer aanwezig waren zijn gedesinvesteerd.

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.2 Vlottende activa

1.2.2	Vorderingen	31-12-2019		31-12-2018	
		€	€	€	€
1.2.2.2	OCW	22.816		21.492	
1.2.2.3	Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	-		3.730	
	<i>Subtotaal vorderingen</i>		22.816		25.222
1.2.2.12	Vooruitbetaalde kosten	249		1.463	
1.2.2.14	Te ontvangen interest	-		8	
1.2.2.15	Overige overlopende activa	6.938		8.884	
	<i>Overlopende activa</i>		7.187		10.355
	Totaal Vorderingen		30.003		35.577

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar.

1.2.4	Liquide middelen	31-12-2019		31-12-2018	
		€	€	€	€
1.2.4.1	Kasmiddelen	58		117	
1.2.4.2	Tegoeden op bankrekeningen	79.781		140.737	
	Totaal Liquide middelen		79.839		140.854

2 Passiva		Stand per	Resultaat	Overige	Stand per	Stand per	Resultaat	Overige	Stand per
2.1	Eigen vermogen	01-01-2018	2018	mutaties	31-12-2018	01-01-2019	2019	mutaties	31-12-2019
		€	€	€	€	€	€	€	€
2.1.1	Eigen vermogen								
2.1.1.1	Algemene reserve	195.994	-49.719	-	146.275	146.275	-66.847	-	79.428
2.1.1.2	Bestemmingsreserves (publiek)	449	-307	-	142	142	6.607	-	6.749
	Totaal Eigen vermogen	196.443	-50.026	-	146.417	146.417	-60.240	-	86.177

De toelichting over de beperkte doelstelling van de reserve is vermeld in de Grondslagen.

2.1.1.2	Bestemmingsreserves (publiek)	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018	Stand per 01-01-2019	Resultaat 2019	Overige mutaties	Stand per 31-12-2019
		€	€	€	€	€	€	€	€
2.1.1.2.1	Reserve personeel	-	-	-	-	-	6.749	-	6.749
2.1.1.2.10	Reserve nulmeting	449	-307	-	142	142	-142	-	-
	Totaal bestemmingsreserves (publiek)	449	-307	-	142	142	6.607	-	6.749

2.2	Voorzieningen	Stand per 01-01-2019	Dotatie 2019	Onttrekking 2019	Vrijval 2019	mutatie	Stand per 31-12-2019	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
		€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1	Jubileumuitkeringen	1.730	1.816	-	-	-	3.546	544	1.592	1.410
2.2.3	Voorzieningen voor groot onderhoud	23.109	27.400	7.624	-	-	42.885	25.082	17.803	-
	Totaal Voorzieningen	24.839	29.216	7.624	-	-	46.431	25.626	19.395	1.410

2.3	Langlopende schulden	Stand per 01-01-2019	Aangege- nen lening in 2019	Aflossing in 2019	Stand per 31-12-2019	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar
		€	€	€	€	€	€
2.3.7	Vooruitontvangen investeringssubsidies	349	-	79	271	271	-
	Totaal Langlopende schulden	349	-	79	271	271	-

2.4	Kortlopende schulden	31-12-2019		31-12-2018	
		€	€	€	€
2.4.8	Crediteuren		9.499		10.263
2.4.9	Belastingen en premies sociale verzekeringen		16.351		17.623
2.4.10	Schulden terzake van pensioenen		5.588		3.535
2.4.12	Kortlopende overige schulden		1.378		156
	<i>Subtotaal kortlopende schulden</i>		<u>32.816</u>		<u>31.577</u>
2.4.15	Vooruit ontvangen investeringssubsidies		79		310
2.4.17	Vakantiegeld en vakantiedagen		12.223		9.662
2.4.19	Overige overlopende passiva		7.450		9.574
	<i>Overlopende passiva</i>		<u>19.752</u>		<u>19.546</u>
	Totaal Kortlopende schulden		52.568		51.123

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

	2019		Begroot 2019		2018	
	€	€	€	€	€	€
3.1 Rijksbijdragen						
3.1.1 Rijksbijdragen						
3.1.1.1 Rijksbijdrage OCW	504.091		482.227		464.150	
Totaal Rijksbijdrage		504.091		482.227		464.150
3.1.2 Overige subsidies						
3.1.2.1 Overige subsidies OCW	15.364		12.503		11.452	
Totaal Rijksbijdragen		15.364		12.503		11.452
3.1.4 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		19.911		22.566		22.566
Totaal Rijksbijdragen		539.366		517.296		498.168
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2 Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen - bijdragen en -subsidies	2.388		2.698		2.214	
Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		2.388		2.698		2.214
3.5 Overige baten						
3.5.5 Ouderbijdragen	5.706		6.735		6.735	
3.5.10 Overige	2.315		-		66	
Totaal overige baten		8.021		6.735		6.801

4 Lasten

4.1	Personeelslasten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1	Lonen en salarissen	289.817		393.039		261.953	
4.1.1.2	Sociale lasten	41.769		-		35.492	
4.1.1.3	Premies Participatiefonds	10.586		-		10.708	
4.1.1.4	Premies Vervangingsfonds	16.091		-		11.659	
4.1.1.5	Pensioenpremies	45.070		-		30.988	
	Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		403.333		393.039		350.800
4.1.2	Overige personele lasten						
4.1.2.1	Dotaties/vrijval pers. voorzieningen	1.816		-		-1.684	
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	7.034		-		26.646	
4.1.2.3	Overige	4.819		8.550		22.730	
	Totaal overige personele lasten		13.669		8.550		47.692
4.1.3	Ontvangen uitkeringen personeel						
4.1.3.2	Uitkeringen van het Vervangingsfonds	1.903		3.000		2.767	
	Af: Ontvangen uitkeringen personeel						
			1.903		3.000		2.767
	Totaal personele lasten		415.099		398.589		395.725

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 10 in 2019 (2018: 11). Hieronder is de onderverdeling te vinden van het gemiddeld aantal werknemers.

	2019	2018
Bestuur / Management	1	1
Personeel primair proces	8	9
Ondersteunend personeel	1	1
Totaal gemiddeld aantal werknemers	10	11

4.2	Afschrijvingen	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.2.2	Afschrijvingen op materiële vaste activa	21.756		18.833		11.207	
	Totaal afschrijvingen		21.756		18.833		11.207

4.3	Huisvestingslasten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.3.3	Onderhoudslasten (klein onderhoud)		3.376		2.400		3.086
4.3.4	Energie en water		12.139		12.260		11.735
4.3.5	Schoonmaakkosten		18.750		17.670		15.982
4.3.6	Belastingen en heffingen		3.238		5.000		4.833
4.3.7	Dotatie onderhoudsvoorziening		27.400		27.400		27.400
4.3.8	Overige		8.124		2.750		2.218
	Totaal huisvestingslasten		73.027		67.480		65.254

4.4	Overige lasten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerlasten		33.675		29.187		30.614
4.4.2	Inventaris en apparatuur		997		1.403		1.400
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen		19.126		25.526		18.917
4.4.5	Overige		46.335		36.000		34.268
	Totaal overige lasten		100.133		92.116		85.199

Separate specificatie kosten instellingsaccountant

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

	2019		Begroot 2019		2018	
	€	€	€	€	€	€
4.4.1.1.1	Controle van de jaarrekening	9.075	4.250	5.505		
4.4.1.1.2	Andere controlewerkzaamheden	-	-	-		
4.4.1.1.3	Fiscale advisering	-	-	-		
4.4.1.1.4	Andere niet-controlediensten	-	-	-		
		9.075	4.250	5.505		

Uitsplitsing honoraria naar accountantskantoor

Alle hierboven opgesomde werkzaamheden zijn verricht door hetzelfde accountantskantoor in het huidige en/of vorig boekjaar.

Honoraria met betrekking tot de werkzaamheden

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de vereniging zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De kosten voor de controle zijn inclusief bekostiging en omzetbelasting.

Bovenstaande accountants honoraria zijn verwerkt op basis van het lastenstelsel.

6 Financiële baten en lasten

6.1	Financiële baten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
6.1.1	Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		-		-		176
	Totaal financiële baten		-		-		176

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

		Resultaat 2019	
		€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)		-66.847
2.1.2	<u>Bestemmingsreserves (publiek)</u>		
2.1.2.1	Reserve personeel	6.749	
2.1.2.10	Reserve nulmeting	-142	
	Totaal bestemmingsreserves publiek	<u>6.607</u>	
	Totaal resultaat		<u><u>-60.240</u></u>

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

COVID-19

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. De effecten van deze crisis op de lange termijn ontwikkelingen op globaal en nationaal niveau zijn op dit moment nog niet duidelijk. Dit alles legt een zware druk op de organisatie en het personeel. Het in snel tempo ontwikkelen van digitale lesmethodes, digitaal lesgeven en nog tal van initiatieven die binnen de organisatie zijn uitgerold hebben veel energie en aanpassingsvermogen gevergd van het personeel. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van onze taak als onderwijsinstelling.

Gezien de snelheid en onduidelijkheid van de ontwikkelingen rondom deze crisis is het niet mogelijk om deze financiële gevolgen op dit moment betrouwbaar te kwantificeren. Dit is onder andere afhankelijk van de duur, de ontwikkeling van de verspreiding van het virus en maatregelen vanuit het kabinet. Op basis van de beschikbare informatie verwacht de instelling op korte termijn geen continuïteitsrisico. De liquiditeits- en solvabiliteitspositie is solide genoeg gezien de omvang van de 1e geldstroommiddelen van de totale baten.

De financiële impact van COVID-19 is derhalve voor de totale baten, het resultaat en de liquiditeit op de korte termijn zeer beperkt, daar de financieringsstromen zijn gegarandeerd. Met de hiervoor genoemde (en eventuele andere) mogelijke financiële effecten als gevolg van COVID-19 is in de voorliggende meerjarenbegroting geen rekening gehouden.

De impact van het pakket aan maatregelen dat door de diverse overheden is genomen om het virus te bestrijden hebben grote impact op de instelling. Zowel onderwijskundig als voor de bedrijfsvoering.

De ernst en duur van de coronavirus uitbraak is op dit moment erg onzeker en daarmee ook de effecten die het op de instelling zal hebben. Voorop staat dat alle mogelijke maatregelen genomen zullen worden om de medewerkers en leerlingen/studenten te beschermen en risico's zo veel mogelijk te beperken of te mitigeren. Hierbij wordt de continuïteit van de instelling zoveel als mogelijk gewaarborgd. Er zijn meerdere maatregelen getroffen om de verspreiding van het virus zoveel mogelijk te remmen.

Het bestuur heeft, in lijn met de maatregelen van onze Overheid, zoals aan haar geadviseerd door het RIVM, onverwijld de volgende maatregelen genomen.

- Sluiten van de school. De Kraal is als gevolg van de aangescherpte (overheids)maatregelen vanaf 16 maart gesloten. Het onderwijs is sindsdien op afstand verzorgd en inmiddels worden versoepelende maatregelen onderzocht en eventueel ingepast. Het protocol dat door de sectorraad wordt verstrekt is voor de school leidend in goede afstemming met onze medezeggenschapsraad. De school is vanaf 8 juni weer geopend.
- Digitaal onderwijs. Het onderwijs is met ingang van 17 maart dagelijks per lesgroep digitaal verzorgd via de zelf ontwikkelde DigiKraal met alle daar aan gerelateerde aanpassingen en investeringen.
- Schrappen eindtoets groep 8. De eindtoets wordt dit jaar niet afgenomen bij leerlingen in groep 8. Het schooladvies (gebaseerd op de ontwikkeling van het kind over de afgelopen jaren) wordt nu het definitieve advies voor de middelbare school. Het schooladvies kan niet worden heroverwogen.
- Reizen en gezamenlijke activiteiten annuleren. Alle schoolreizen, sportdagen, musicals en andere gezamenlijke activiteiten buiten het reguliere onderwijsprogramma zijn geschrapt.
- Thuiswerken. Alle medewerkers zijn en worden aangemoedigd zo veel mogelijk thuis te werken.

Hierbij is geen sprake van materiële onzekerheid omtrent de continuïteit.

VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

Verbonden partij met belang in bevoegd gezag

Statutaire naam	Juridische vorm 2019	Statutaire zetel	Code activi- teiten
SWV Kind op 1	Stichting	Goes	4

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

WNT-VERANTWOORDING 2019

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT schrijft voor dat de beloning van topfunctionarissen verantwoord dient te worden in de jaarrekening, ook als de beloning beneden de norm blijft. Voor overige functionarissen geldt publicatieplicht alleen als de norm overschreden wordt.

Indeling en bezoldigingsklasse

De indeling van de rechtspersonen of instellingen over de bezoldigingsklassen gebeurt op basis van drie generieke instellingscriteria te weten:

- (a) de gemiddelde totale baten per kalenderjaar
- (b) het gemiddelde aantal leerlingen, deelnemers of studenten, en
- (c) het gewogen aantal onderwijssoorten of -sectoren.

Deze instellingscriteria bieden een weergave van de zwaarte van de functie van de topfunctionaris gebaseerd op functiewaarderingsverhoudingen. Gezamenlijk geven de criteria een indicatie van de complexiteit van de betreffende bestuursfunctie.

Voor ieder criterium wordt een schaal gehanteerd. Uit de score op die schaal volgt een aantal complexiteitspunten. Het totaal van deze complexiteitspunten bepaalt in welke bezoldigingsklasse de rechtspersoon of instelling valt en welk bezoldigingsmaximum daarmee van toepassing is op de topfunctionaris(sen). Voor de bepaling van de complexiteitspunten verwijzen wij naar de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Complexiteitspunten

Aantal complexiteitspunten per instellingscriteria:	2019
Gemiddelde totale baten	2
Gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	1
Gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	1
Totaal aantal complexiteitspunten	4
Bezoldigingsklasse	A
Bezoldigingsmaximum	€ 115.000

Afwijkende bezoldiging

Er is geen afwijkende bezoldiging van toepassing voor het verslagjaar 2019.

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Niet van toepassing, er zijn geen leidinggevende topfunctionarissen en toezichhoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder.

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

WNT-VERANTWOORDING 2019

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling

De volgende leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Leidinggevende topfunctionaris		
Aanhef	Mevrouw	De heer
Voorletters	C.M.	K.K.
Tussenvoegsel		
Achternaam	Vijfhuizen-Soeters	Capel

Functiegegevens in verslagjaar (2019)

Functie(s)	Directeur-bestuurder
Aanvang functie	01-01
Afloop functie	31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,600
Dienstbetrekking	Ja
Leidinggevend topfunctionaris bij andere WNT-instelling	Nee
Is werkzaam in dienstbetrekking als topfunctionaris (geen toezichthouder) bij de volgende andere WNT plichtige instelling(en)	N.v.t.

Bezoldiging in verslagjaar (2019)

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	38.077
Beloningen betaalbaar op termijn	6.942
Subtotaal bezoldiging	45.019
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Bezoldiging	45.019
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	69.000
Afwijkend maximum vanwege toegekende uitzondering	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens in vorig verslagjaar (2018)

Functie(s)	Lid	Directeur-bestuurder
Aanvang functie	01-01	01-08
Afloop functie	31-07	31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,000	0,100
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	-	2.433
Beloningen betaalbaar op termijn	-	352
Subtotaal bezoldiging	-	2.785
Bezoldiging	-	2.785
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	64.471	4.653

Toelichting

Bovenstaande leidinggevende topfunctionarissen hebben geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2019 ontvangen.

Bij deze leidinggevende topfunctionarissen zijn er geen overschrijding van het bezoldigingsmaximum na cumulatie van alle bezoldigingen bij deze en andere WNT-instellingen.

WNT-VERANTWOORDING 2019
Leidinggevend topfunctionaris zonder dienstbetrekking maand 1 - 12 van de functievervulling

De volgende leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking maand 1 - 12 van de functievervulling zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Leidinggevende topfunctionaris		
Aanhef	De heer	De heer
Voorletters	W.	K.K.
Tussenvoegsel		
Achternaam	Buurma	Capel

Functievervulling		
Functie(s)	Schoolleider	Directeur-bestuurder
Aanvang functievervulling in verslagjaar		
Afloop functievervulling in verslagjaar		
Uren in verslagjaar (uur)		
Aantal maanden in verslagjaar (mndn)		
Aanvang functievervulling in vorig verslagjaar	01-01-18	01-08-18
Afloop functievervulling in vorig verslagjaar	30-06-18	31-12-18
Uren in vorig verslagjaar (uur)	416	208
Aantal maanden in vorig verslagjaar (mndn)	6	4

Bezoldiging		
Uitgekeerde bezoldiging in verslagjaar		
Uitgekeerde bezoldiging in vorig verslagjaar	17.261	7.756
Subtotaal bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	17.261	7.756
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-
Bezoldiging	17.261	7.756
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in verslagjaar	187	187
Maximum op basis van de normbedragen per uur in verslagjaar		
Werkelijk uurtarief in verslagjaar lager dan het maximum uurtarief	Ja	Ja
Werkelijk uurtarief in verslagjaar indien hoger		
Maximum op basis van de normbedragen per maand in verslagjaar		
Maximum uurtarief in vorig verslagjaar	182	182
Maximum op basis van de normbedragen per uur in vorig verslagjaar	75.712	101.200
Werkelijk uurtarief in vorig verslagjaar lager dan het maximum uurtarief in vorig verslagjaar	Ja	Ja
Werkelijk uurtarief in vorig verslagjaar indien hoger	-	-
Maximum op basis van de normbedragen per maand in vorig verslagjaar	120.800	101.200
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum gehele tijdvak 1 t/m 12 maanden		

* Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post '1.2.2 Overige vorderingen'

WNT-VERANTWOORDING 2019

Toezichthoudend topfunctionaris

De volgende toezichthoudend topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Toezichthouder				
Aanhef	Mevrouw	Mevrouw	De heer	Mevrouw
Voorletters	N.P.L.	V.A.	A.J.	C.M.
Tussenvoegsel				
Achternaam	Raas-Tophoven	Elzenga	Verreijen	Vijfhuizen-Soeters

Functie vervulling in verslagjaar (2019)

Funcie categorie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie	01-01	01-01	01-01	01-01
Afloop functie	31-12	31-12	31-12	01-08

Bezoldiging in verslagjaar (2019)

Bezoldiging	-	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-	-	-
Bezoldiging	-	-	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	17.250	11.500	11.500	6.711
Afwijkend maximum vanwege toegekende uitzondering				
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens in vorig verslagjaar (2018)

Funcie categorie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie	01-01	01-01	01-01	01-08
Afloop functie	31-12	31-12	31-12	31-12
Bezoldiging	-	-	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	16.650	11.100	11.100	4.653

Toelichting

Bovenstaande toezichthoudende topfunctionarissen hebben geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2019 ontvangen.

Toezichthouder

Aanhef	De heer
Voorletters	P.C.
Tussenvoegsel	
Achternaam	Begthel

Functievervulling in verslagjaar (2019)

Functiecategorie
Aanvang functie
Afloop functie

Bezoldiging in verslagjaar (2019)

Bezoldiging	-
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Bezoldiging	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	-
Afwijkend maximum vanwege toegekende uitzondering	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	

Gegevens in vorig verslagjaar (2018)

Functiecategorie	Lid
Aanvang functie	01-01
Afloop functie	31-07
Bezoldiging	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	6.447

Toelichting

Bovenstaande toezichthoudende topfunctionaris heeft geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2019 ontvangen.

WNT-VERANTWOORDING 2019

Totale bezoldiging van een topfunctionaris, voor alle functies bij het bevoegd gezag en eventuele aan het bevoegd gezag gelieerde rechtspersonen

Niet van toepassing, er zijn geen (voormalige) topfunctionarissen met een of meerdere functies bij het bevoegd gezag of aan het bevoegd gezag gelieerde rechtspersonen.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Rechten

Er zijn geen niet uit balans blijvende rechten die hier moeten worden toegelicht.

Verplichtingen

De volgende niet uit balans blijvende verplichtingen worden hieronder toegelicht.

Vig Nr.	Omschrijving	Periode van t/m		Loop- tijd Mndn	Bedrag per	Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag
					maand	verslag- jaar	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar	totaal
					€	€	€	€	€	€
1	ISO Groep	1-7-2017	30-6-2023	72	414	4.964	4.964	12.410	-	17.374
2	Dyade Onderwijsbedrijfsvoering B.V.	1-1-2008	30-9-2020	153	1.457	17.484	13.113	-	-	13.113



GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Naam: Montessori Vereniging Tholen
Rechtsvorm: Vereniging
Zetel: Tholen
KvK nummer: 40310559

Adres: Zoekweg 1a, 4691 HT Tholen
Telefoon: 0166-604465
E-mailadres: info@montessorischooldekraal.nl
Internetsite: www.montessorischooldekraal.nl

Bestuursnummer: 30124

BRIN-nummers: 00FQ De Kraal

ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDEND ORGAAN

Bestuurder(s)

Naam	Plaats	Datum	Ondertekend	Reden niet ondertekend
K.K. Capel	Tholen	7-7-2020		

Toezichthouder(s)

Naam	Plaats	Datum	Ondertekend	Reden niet ondertekend
N.P.L. Raas-Tophoven	Tholen	7-7-2020		
V.A. Elzenga	Tholen	7-7-2020		
A.J. Verreijen	Tholen	7-7-2020		



OVERIGE GEGEVENS

STATUTAIRE BEPALING VAN HET RESULTAAT

Er is statutair niets geregeld inzake de bepaling van het resultaat.

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en het toezichthoudend bestuur van Montessori-Vereniging Tholen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Montessori-Vereniging Tholen te Tholen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Montessori-Vereniging Tholen op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2019;
- de staat van baten en lasten 2019 en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Montessori-Vereniging Tholen, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

7PKJJ2QMWUEV-1469996478-14

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam

T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Benadrukking van de onzekerheid in verband met de effecten van het coronavirus (Covid-19)

Wij wijzen op de toelichting opgenomen onder de 'gebeurtenissen na balansdatum' in de toelichting op de jaarrekening (pagina 63), waarin het bestuur de mogelijke invloed en gevolgen van het coronavirus (Covid-19) op de organisatie en op de omgeving waarin de instelling opereert alsmede de genomen en geplande maatregelen om met deze gebeurtenissen en omstandigheden om te gaan heeft beschreven. In deze toelichting is ook beschreven dat er nog steeds onzekerheden bestaan en dat het daarom op dit moment redelijkerwijs niet mogelijk is om de toekomstige effecten op de financiële resultaten, de financiële positie in te schatten. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag; en
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het toezichthoudend bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het toezichthoudend bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 29 juni 2020
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door A.P. Boonman MSc RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het toezichthoudend bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.